

Valstybinio audito ataskaita

AR UŽTIKRINAMAS VIEŠOJO SEKTORIAUS TURIMŲ DUOMENŲ ATVĖRIMAS

2016 m. lapkričio 29 d. Nr. VA-P-900-1-25

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>6</u>
IŠVADOS	8
REKOMENDACIJOS	10
<u>IŽANGA</u>	<u>12</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>15</u>
<u>1. Nenuoseklus duomenų atvėrimo planavimas neleido pasiekti planuotų rezultatų, nėra tinkamų poveikio vertinimo rodiklių</u>	<u>16</u>
1.1. Iki šiol nesuformuotos ilgalaikės duomenų atvėrimo plėtros kryptys ir nepasirinktas finansavimo modelis	16
1.2. Nėra detalaus duomenų atvėrimo įgyvendinimo plano valstybės mastu, per penkerius metus nepavyko atlikti svarbiausių darbų	19
1.3. Vykdoma stebėseną neparodo poveikio ir pažangos atveriant duomenis	21
<u>2. Viešojo sektoriaus turimų duomenų valdymo reglamentavimas nepakankamas, kad būtų galima veiksmingai atverti šiuos duomenis, nepanaikintos kliūtys</u>	<u>23</u>
2.1. Neparengti duomenims atverti būtini reikalavimai ir rekomendacijos, vienerius metus vėluojama vykdyti ES įpareigojimus	23
2.2. Nustatyti reikalavimai ir taikoma kainodaros praktika neskatina atverti duomenų	24
<u>3. Nesukurta veiksminga duomenų atvėrimo organizacinė valdymo struktūra</u>	<u>28</u>
3.1. Duomenų atvėrimo valdymo struktūra nesudaro sąlygų sparčiau įgyvendinti atvirų duomenų iniciatyvą	28
3.2. Nepanaudojamas turimas susijusių šalių potencialas kuriant ir įgyvendinant atvirų duomenų politiką	30
3.3. Viešojo sektoriaus įstaigos nepasirengusios atverti turimus duomenis, nes per mažai žinoma apie duomenų atvėrimo būdus ir naudą	32
<u>4. Devynerius metus veikiantis Informacijos rinkmenų sąrašas nesudaro sąlygų efektyviai naudoti viešojo sektoriaus turimus duomenis</u>	<u>34</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>38</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Atnaujinta direktyva – Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m. birželio 26 d. direktyva 2013/37/ES, kuria iš dalies keičiama 2003 m. lapkričio 17 d. direktyva 2003/98/EB dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo.

Atvira licencija – dokumentas, kuris be apribojimų arba tik su keliais apribojimais suteikia prieigos, pakartotinio naudojimo ir platinimo teises konkrečiam objektui¹.

Atviras formatas – rinkmenos formatas, kuris nepriklauso nuo platformos ir prieinamas visuomenei be jokių apribojimų, kurie galėtų trukdyti pakartotinai naudoti duomenis².

Atviri duomenys – laisvai prieinami institucijos veikloje ar dokumentuose užfiksuoti duomenys, informacija ar jos dalis, nepaisant jų pateikimo būdo, formos ir laikmenos, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registru pateiktų dokumentų ir (arba) jų kopijų duomenis, valstybės informacinės sistemos duomenis, kuriuos visi asmenys gali pakartotinai naudoti ir platinti bet koku tikslu, nurodydami jų šaltinį ir tik tomis pačiomis sąlygomis, kuriomis buvo gauti³. Ši apibrėžtis yra duomenų atvirumo sampratos santrauka⁴, kuri apibūdinama keturiais atvirų duomenų požymiais:

- automatinis nuskaitymas – atvirais formatais pateikti duomenys nuskaitymi informacinių technologijų priemonėmis;
- neatlygintinumas (užmokestis už duomenis) – duomenys gaunami neatlygintinai arba už atlyginimą, imamą teisės aktais nustatytais atvejais, neviršijantį įstatymų nustatytų sąnaudų. Europos Komisija rekomenduoja⁵ atviriems duomenims apmokestinti taikyti nulinių sąnaudų metodą, t. y. duomenis teikti nemokamai. Jeigu tokios galimybės nėra, atvirų duomenų apmokestinimas neturėtų viršyti ribinių sąnaudų;
- teisė naudoti be apribojimų – gautus duomenis galima be apribojimų papildomai apdoroti, jungti su kitais duomenimis, teikti tretiesiems asmenims ir pan. (duomenys gali būti naudojami ir pakartotinai naudojami komerciniams ir nekomerciniams tikslams);
- prieinamumas – neribojama atveriamų duomenų apimtis. Duomenys turi būti prieinami plačiausiam įmanomam naudotojų ratui, kad būtų galima juos naudoti įvairiausiais tikslais. Duomenis turi būti patogiu būdu naudoti ir lengva pasiekti internetu⁶.

Atvirų duomenų brandos lygiai – duomenų atvėrimo įvertinimas, leidžiantis apibūdinti kokybinius duomenų prieinamumo, automatinio nuskaitymo ir galimybių juos pakartotinai naudoti aspektus. Atvirų duomenų brandos lygį nusako penkių žvaigždučių schema nuo žemiausio iki aukščiausio⁷:

- 1 žvaigždutė – turinys publikuojamas žiniatinklyje (bet koku formatu) pagal atvirą licenciją.
- 2 žvaigždutės – turinys teikiamas struktūrizuotų duomenų forma (pvz., *Excel* formatu, o ne kaip skenuoti duomenys).
- 3 žvaigždutės – naudojami atviri formatai (pvz., *CSV*, o ne *Excel*).

¹ Galimybių tyrimas, skirtas apibrėžti atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modelį, IVPK, 2015 m.

² Ten pat.

³ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2016-07-20 įsakymu Nr. 3-245(1.5E) patvirtintos Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo rekomendacijos, 3.1 ir 4 p.

⁴ 2005 m. nustatė *Open Knowledge Foundation*; prieiga per internetą: <http://opendefinition.org/od/index.html>.

⁵ Europos Komisijos 2014-07-24 pranešimas Nr. 2014/C 240/01 „Rekomenduojamų standartinių licencijų, duomenų rinkinių ir mokesčio už pakartotinį dokumentų naudojimą apskaičiavimo gairės“.

⁶ Galimybių tyrimas, skirtas apibrėžti atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modelį, IVPK, 2015 m.

⁷ Ten pat.

- 4 žvaigždutės – naudojami URI elementai žymėjimui, kad būtų galima sukurti nuorodas į šiuos duomenis.
- 5 žvaigždutės – susiejami turimi duomenys su kitais duomenimis, taip pateikiama daugiau informacijos.

Direktyva – Europos Parlamento ir Tarybos 2003 m. lapkričio 17 d. direktyva 2003/98/EB dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo.

Dokumentas – institucijos veikloje užfiksuota informacija ar jos dalis, nepaisant jos pateikimo būdo, formos ir laikmenos, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registruoti pateiktus dokumentus ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis⁸.

Dokumentų (skaitmeninių) rinkinys – informacinių technologijų priemonėmis sudarytų ir metodiškai susistemintų dokumentų visuma, įskaitant juos apibūdinančius duomenis (metaduomenys)⁹.

Duomenys – informacija, kurią gali apdoroti automatinės priemonės ar žmogus¹⁰. Duomenimis išreiškiama apdorojama informacija, juos pateikus kompiuteriui gaunami rezultatai yra tokio pat pobūdžio, kaip ir pateiktieji duomenys. Taigi iš vieno duomenų gaunami kiti¹¹.

Duomenų atvėrimas – organizacinių, techninių, socialinių, ekonominių ir teisinių priemonių, skirtų tam, kad duomenys taptų atviri, visuma.

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*, OECD).

Informacija – žinios, kuriomis disponuoja valstybės ir savivaldybių institucija ar įstaiga¹². Informacija (angl. *information*) – turtas, kuris kaip ir kitas svarbus organizacijos turtas turi esminės reikšmės organizacijos veiklai. Informacija gali būti įvairių formų: išspausdinta ar užrašyta ant popieriaus, saugoma elektroniniu būdu, perduodama paštu ar elektroniniu būdu, rodoma filmuose ar pasakoma vykstant pokalbiui¹³.

Informacijos rinkmenų sąrašas (IRS) – sąrašas, skirtas informacijai apie informacijos rinkmenas, kurios yra tvarkomos valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, informacijos rinkmenose kaupiamus duomenis ir prieigos galimybes sukaupti vienoje vietoje. Sąraše aprašomos visos elektroniniu būdu įstaigose tvarkomos informacijos rinkmenos. Informacijos rinkmenų aprašymo duomenis formuoja ir į IRS duomenų bazę įrašo įstaigų vadovų įgaliojimai¹⁴.

IVPK – Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos.

⁸ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2666.

⁹ Ten pat.

¹⁰ V. Valiukėnas, R. Sabaliauskaitė, J. Gabijūnienė. Aiškinamasis telekomunikacijų terminų žodynas. Vilnius: „Lietuvos telekomas“, 2004.

¹¹ V. Dagienė, G. Grigas, T. Jevsikova. Enciklopedinis kompiuterijos žodynas. Matematikos ir informatikos institutas. – Vilnius: TEV, 2008.

¹² Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2666, 3str. 2 p.

¹³ Cobit 5. Organizacijos IT valdymo ir vadovavimo metodika. H priedas. Terminų žodynas.

¹⁴ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2016-07-12 įsakymu Nr. T-65 patvirtinti Informacijos rinkmenų sąrašo nuostatai.

Pakartotinis panaudojimas – asmenų naudojimas informacija komerciniais arba nekomerciniais tikslais¹⁵; turinio naudojimas ne pagal originalią paskirtį¹⁶. Dokumento pakartotinis naudojimas suprantamas, kaip pareiškėjų ir (arba) jų atstovų naudojimas dokumentais komerciniais arba nekomerciniais tikslais, kurie skiriasi nuo pirminio dokumento parengimo tikslo vykdant viešąją funkciją. Keitimasis dokumentais tarp institucijų teikiant viešąsias ar administracines paslaugas ar vykdant kitas viešąsias funkcijas nelaikomas dokumentų pakartotiniu naudojimu¹⁷.

Portalas – valstybės informacinė sistema, skirta dokumentų rinkiniams ir jų metaduomenims sisteminti ir skelbti naudojant vienodą metaduomenų aprašymo formatą, taip pat vieno langelio principu institucijų sudarytiems dokumentų rinkiniams ir jų metaduomenims ieškoti, gauti ir su jais susijusioms paslaugoms teikti¹⁸.

Ribinės sąnaudos – Europos Komisijos rekomenduojamas¹⁹ dokumentų dauginimo, teikimo ir platinimo sąnaudų apskaičiavimo metodas, kuris ekonomikos terminais reiškia skirtumą atsirandantį dėl vieno papildomo vieneto.

TGIĮ – Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas, 2000-01-11 Nr. VIII-1524²⁰.

URI – vienodas išteklių identifikatorius (angl. *Uniform Resource Identifier, URI*).

VIVĮ – Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, 2011-12-15 Nr. XI-1807.

Kitos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos arba vartojamos Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme ir Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme.

¹⁵ Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, 2011-12-15 Nr. XI-1807.

¹⁶ Prieiga per internetą: <http://opendatahandbook.org/glossary/lt/>.

¹⁷ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2666.

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Europos Komisijos 2014-07-24 pranešimas Nr. 2014/C240/01 „Rekomenduojamų standartinių licencijų, duomenų rinkinių ir mokesčio už pakartotinį dokumentų naudojimą apskaičiavimo gairės“.

²⁰ Pokyčiai audito metu: 2016-10-11 priimtas Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymas Nr. XII-2666.

SANTRAUKA

Viešojo sektoriaus įstaigos, vykdydamos savo funkcijas, kaupia ir tvarko įvairių gyvenimo sričių duomenis, kurie nuolat atnaujinami, pildomi, užtikrinamas jų vientisumas, aktualumas ir sauga, duomenų mainai tarp institucijų²¹. Pagal atvirų duomenų iniciatyvas reglamentuojančius dokumentus (Europos Sąjunga 2003 m. priėmė direktyvą, kuri 2013 m. buvo atnaujinta) visi įstaigų tvarkomi duomenys turėtų būti atverti²² sukuriant pridėtinę vertę – socialinę ir ekonominę naudą visuomenei. Viešojo sektoriaus institucijos ir įstaigos turi skelbti duomenis atvirais formatais ir neapdorotus, pritaikiusios standartinę atvirą licenciją, kad duomenys būtų labiau prieinami ir efektyviau panaudojami. Paklausiausius duomenų rinkinius (geografinė ir erdvinė informacija, žemės stebėjimo, aplinkos, transporto, statistiniai ir bendrovių duomenys) rekomenduojama atverti prioriteto tvarka. Išimtis taikoma duomenims, prie kurių ribojama prieiga dėl nacionalinio saugumo, gynybos, asmens duomenų, komercinio konfidencialumo ar intelektinių nuosavybės teisių apsaugos.

ES nuo 2003 m. skatina duomenis pakartotinai naudoti, iki 2015 m. įpareigojo sudaryti sąlygas ir užtikrinti viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą. ES atliktos studijos rodo²³, kad ES šalių narių pelnas iš atvirų duomenų 2008 m. sudarė 28 mlrd. Eur, o 2010 m. – 32 mlrd. Eur. Tyrimai rodo, kad Lietuvoje prieinami ir aktyviai naudojami atviri duomenys sukurtų naudos, lygios beveik 2 proc. BVP²⁴. Be to, atviri duomenys daro teigiamą poveikį viešojo sektoriaus efektyvumui ir skaidrumui, kasdieniam piliečių gyvenimui, ekonomikai ir inovacijų plėtrai.

„Lietuva 2030“ strategijoje numatyta skatinti atvirą ir įgaliojimus suteikiantį valdymą²⁵. Prisijungusi prie Atviros Vyriausybės partnerystės iniciatyvos²⁶ Lietuva nuo 2012 m. deklaravo siekius atverti viešojo sektoriaus duomenis, turėjo iki 2015 m. liepos perkelti į teisinę bazę Atnaujintos direktyvos nuostatas, tačiau suplanuotus darbus atlikti buvo vėluojama arba jie buvo atidedami. Siekdami sudaryti palankias sąlygas surasti ir gauti įstaigose sukauptą informaciją, panaudoti ją komerciniais ir nekomerciniais tikslais, nuo 2012 m. Seimas ir Vyriausybė teikė pasiūlymus dėl priemonių, kurios turėjo sudaryti sąlygas atverti duomenis.

Pagrindiniai atvirų duomenų politikos formavimo dalyviai yra:

- Susisiekimo ministerija, kuri formuoja informacinės visuomenės plėtros politiką, atsako už įgyvendinimą Vyriausybės prioritetų, susijusių su viešojo sektoriaus duomenų atvėrimu;
- Informacinės visuomenės plėtros komitetas, kuris įgyvendina informacinės visuomenės plėtros politiką, koordinuoja informacinių technologijų priemonių, leidžiančių naudotis valstybės informaciniais ištekliais, kūrimą. 2005 m. komitetas perkėlė direktyvos nuostatas į Lietuvos teisės aktus, nuo 2007 m. atlieka duomenų atvėrimo studijas, rengia ir derina susijusius teisės aktų projektus.

Atvirų duomenų iniciatyvą įgyvendina viešojo sektoriaus įstaigos, kurios turi sudaryti palankias sąlygas fiziniams ir juridiniams asmenims pakartotinai panaudoti turimą informaciją, neatsižvelgiant į fizinių ir

²¹ Registrų ir informacinių sistemų registre įregistruota 330 objektų (registrai.lt; 2016 m. rugsėjo mėn. duomenys).

²² Galimybių tyrimas, skirtas apibrėžti atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modelį, IVPK, 2015 m.

²³ G. Vickery, *Information Economics, Review of recent studies on PSI re-use and related market developments*, 2011.

²⁴ S. Buchholtz, M. Bukowski, A. Śniegocki. *Big and open data in Europe. A growth engine or a missed opportunity?*; The Warsaw Institute for Economic Studies (WISE Institute), 2014 Jan 28.

²⁵ OECD (2015), *Lithuania: Fostering Open and Inclusive Policy Making*.

²⁶ Prieiga per internetą: <https://lrvk.lrv.lt/lt/apie-vyriausybes-kanceliarija/vykdomi-projektai/atviros-vyriausybes-partneryste>.

juridinių asmenų teisėtos veiklos tikslus ir teisinę formą²⁷. Šių įstaigų informacija apie turimus duomenų rinkinius nuo 2006 m. skelbiama Informacijos rinkmenų sąrašė (<http://opendata.gov.lt>).

ES 2015 m. atlikti tyrimai rodo, kad Lietuva pagal atvirų duomenų rodiklius užima 24 vietą ES²⁸ ir yra priskiriama prie pradedančiųjų šalių²⁹. 2013 ir 2015 m. atliktos galimybių studijos atskleidė, kad Lietuvoje viešojo sektoriaus atvirų duomenų branda yra pirmojo lygio iš penkių galimų³⁰, t. y. per pastaruosius trejus metus situacija atvirų duomenų srityje negerėja.

EBPO ekspertai 2015 m. atkreipė dėmesį, kad Lietuva turi duomenims atverti reikalingus elementus (el. paslaugų katalogą, planus atverti duomenis, IS registrą), tačiau pasigedo strateginio požiūrio, kaip individualūs ir dažniausiai nekoordinuojami elementai gali veikti kartu kurdami modernų, atvirą, reaktyvų ir duomenimis pagrįstą (angl. *data-driven*) viešąjį sektorių. Dauguma viešojo sektoriaus įstaigų mano, kad jų duomenys nelabai reikalingi ar visiškai neįdomūs visuomenei. Turimų duomenų panaudojimo pagal naują paskirtį pavyzdžiai rodo, kad jie gali pagerinti viešąsias paslaugas, didinti viešojo sektoriaus veiklos atskaitomybę ir gerinti Vyriausybės ir visuomenės bendradarbiavimą³¹.

Audito tikslas – įvertinti, ar viešojo sektoriaus turimi duomenys atverti visuomenei ir verslui. Kaip pasiekti rezultatai, vertinome atsakydami į šiuos klausimus:

- ar veiksmingai formuojama ir įgyvendinama duomenų atvėrimo politika;
- ar pakankamas duomenų atvėrimo teisinis reguliavimas;
- ar duomenims atverti sukurta tinkama technologinė aplinka;
- ar viešojo sektoriaus įstaigos pasirengusios atverti duomenis.

Audituojamas laikotarpis – 2011–2016 m. II ketvirtis. Siekiant vertinti išsamiai ir pagrįstai, kai kuriais atvejais buvo analizuoti ankstesnio laikotarpio duomenys, susiję su viešojo sektoriaus turimų duomenų valdymo pokyčiais. Vėlesni veiklos laikotarpiai nagrinėti tiek, kiek jie susiję su iki audito pabaigos priimtais duomenų atvėrimo sprendimais ir jų įgyvendinimu.

Audito subjektai – Susisiekimo, Teisingumo ir Ūkio ministerijos, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos. Audito įrodymams gauti informaciją rinkome iš Vyriausybės kanceliarijos Informacinės visuomenės skyriaus, Vilniaus m. savivaldybės, Lietuvos mokslo tarybos, Žemės ūkio ir Vėdaus reikalų ministerijų. Taip pat bendravome su VŠĮ „Transparency International“ Lietuvos skyriaus, VŠĮ „Versli Lietuva“, asociacijos INFOBALT ir kitais, duomenų atvėrimo iniciatyvose dalyvavusiais specialistais.

Audito metu pagal prioritetines sritis³², kuriose rekomenduojama atverti duomenis, atrinkome 19 viešojo sektoriaus įstaigų ir jas apklausėme. Nagrinėjome teisės aktus ir kitus dokumentus, susijusius su informacijos pakartotiniu panaudojimu ir atvirų duomenų valdymu. Analizavome šios srities politiką formuojančių, įgyvendinančių ir kitų šioje srityje dalyvaujančių įstaigų vykdomas funkcijas ir bendradarbiavimą, ES ir Lietuvos atliktų tyrimų duomenis bei užsienio šalių duomenų atvėrimo praktiką.

²⁷ Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, 2011-12-15 Nr. XI-1807.

²⁸ 2015 m. ES tyrimo duomenys; prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard/lithuania>.

²⁹ Europos Komisijos užsakymu atlikta studija: *Open Data Maturity in Europe 2015, Insights into the European state of play*.

³⁰ 73 proc. viešojo sektoriaus institucijų duomenis skelbia uždara formatais (HTML, PDF). Galimybių tyrimas, skirtas atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modeliui apibrėžti, IVPK, 2015 m.

³¹ Prieiga per internetą: www.etalab.gouv.fr/dataconnexions.

³² Atvirų duomenų chartija; prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/government/publications/open-data-charter/g8-open-data-charter-and-technical-annex>.

Atviros Vyriausybės iniciatyvos prisidėjo prie duomenų atvėrimo, tačiau dar nepavyko pasiekti didelės pažangos. Lietuva jau penkerius metus planavimo dokumentuose deklaruoja siekius atverti viešojo sektoriaus duomenis, tačiau nesuformavus ilgalaikių duomenų atvėrimo plėtros kryptių nepavyko pasiekti planuotų rezultatų. Nustatėme, kad nuo 2012 m. daug darbų atlikta siekiant sukurti centralizuotą prieigą prie viešojo sektoriaus turimų duomenų ir perkelti Atnaujintos direktyvos nuostatas į Lietuvos teisinę bazę, tačiau kiti Seimo ir Vyriausybės siūlymai, svarbūs duomenų atvėrimui (pvz.: parengti atvirą licenciją, inventorizuoti tvarkomus duomenis ir kt.), nustatyto laiku neatlikti ir šių priemonių įgyvendinimas atidedamas.

Susisiekimo ministerija per trejus metus neparengė duomenų atvėrimo priemonių plano, kuris susietų ir sutelktų viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo veiksmus ir taip padėtų siekti geresnių rezultatų. Nenustatytos konkrečių sričių viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo datos, o viešojo sektoriaus įstaigos nepasirengusios jų atverti, nes per mažai žino apie atvėrimo būdus ir naudą. Informaciją apie turimus duomenų rinkinius Informacijos rinkmenų sąrašė skelbia tik maža dalis (1,7 proc.) viešojo sektoriaus įstaigų. Taigi vis dar nežinome kiek ir kokių duomenų viešasis sektorius turi, ką faktiškai yra atvėręs, o visuomenė ir verslas neturi galimybės naudoti šių duomenų ir kurti pridėtinę vertę.

Atviros Vyriausybės siekiai užtikrinti viešojo sektoriaus skaidrumą ir atvirumą turi tapti konkrečiais atliktais darbais ir parodyti atvirumo pažangą. Tam, kad būtų skaidresnė viešojo sektoriaus įstaigų veikla ir gaunama ekonominė nauda, o visuomenė galėtų efektyviau naudoti viešojo sektoriaus turimus duomenis, Vyriausybei ir Susisiekimo ministerijai rekomendavome užtikrinti, kad būtų įtvirtintos ilgalaikės duomenų atvėrimo plėtros kryptys, parengti būtini reikalavimai ir detalūs planai, užtikrinantys strategijoje „Lietuva 2030“ numatytą pažangos darbų įgyvendinimą.

Duomenų atvėrimo valdymo struktūra turėtų sudaryti sąlygas sparčiau įgyvendinti atvirų duomenų iniciatyvas, o viešojo sektoriaus įstaigų tvarkomų duomenų naudojimo neturėtų riboti šių duomenų teikimo kaina. Atvėrus viešojo sektoriaus turimus duomenis ir pateikus juos tinkamais formatais, būtų greičiau sukuriama pridėtinė vertė ir ekonominė nauda Lietuvai. Jei būtų žinoma, kur yra aktualiausi duomenys, ir prireikus jie būtų lengvai pasiekiami, viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo naudą pajustų kiekvienas asmuo.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Lietuva jau penkerius metus deklaruoja siekį atverti viešojo sektoriaus duomenis, tačiau dar nepavyko pasiekti aiškios pažangos ir planuotų rezultatų, nes:
 - 1.1. planuojant duomenų atvėrimo plėtrą nesukurta kryptinga valstybės politika ir jau penkerius metus nacionalinė duomenų atvėrimo iniciatyva plėtojama neturint aiškios vizijos, aukščiausio lygio vadovybės įsipareigojimų dėl atvėrimo principų ir prioritetų, iki šiol nepasirinktas duomenų atvėrimo finansavimo modelis, turintis įtakos duomenų teikimo apmokestinimui (1.1 poskyris, 16 psl.);
 - 1.2. atviros Vyriausybės iniciatyvos prisidėjo prie duomenų atvėrimo, bet Vyriausybei ir kitoms atsakingoms institucijoms nepavyko atlikti daugiau nei pusės suplanuotų su duomenų atvėrimu susijusių svarbiausių darbų (neįgyvendinta 53 proc. priemonių). Lietuvos duomenų atvėrimo planavimo veiksmų seka rodo, kad duomenų atvėrimo priemonės planuojamos per vėlai ir fragmentiškai, taigi įsisenėjusioms šios srities problemoms išspręsti reikės

- papildomo laiko ir lėšų. Vis dar nėra duomenų atvėrimo priemonių plano, kuris paskirstytų šias priemones viešojo sektoriaus įstaigoms trumpuoju laikotarpiu (1.2 poskyris, 19 psl.);
- 1.3. vykdoma stebėseną neparodo duomenų atvėrimo poveikio ir pažangos atveriant duomenis, o naudojami rodikliai neatspindi šios srities pokyčių apimties ir krypties (1.3 poskyris, 21 psl.).
 2. Lietuva vienerius metus vėlavo įgyvendinti ES įpareigojimus, todėl nėra atspirties taško ir reikiamų viešojo sektoriaus turimų duomenų valdymo reikalavimų, dėl to stringa tolesni atvėrimo darbai, nesudarytos sąlygos veiksmingai atverti viešojo sektoriaus turimus duomenis:
 - 2.1. Atnaujintos direktyvos nuostatos laiku neperkeltos į Lietuvos Respublikos teisinę bazę, neišsamūs metodiniai reikalavimai, todėl įstaigos nepasirengusios atverti turimus duomenis (2.1 poskyris, 23 psl.);
 - 2.2. esamas reguliavimas ir taikoma kainodaros praktika suteikia galimybes taikyti išimtis ir neskatina duomenų atvėrimo. Jų atvėrimo proveržio nėra ir dėl to, kad duomenų teikimo kainos nekoreguotos 6–11 metų, o duomenų tvarkytojai ne tik susigrąžina sąnaudas, bet į duomenų teikimo kainą įtraukia ir nesusijusias sąnaudas (2.2 poskyris, 24 psl.).
 3. Veiksminga duomenų atvėrimo valdymo struktūra nesukurta, o duomenų atvėrimo proceso dalyvių veikla iki šiol neužtikrina postūmio atveriant viešojo sektoriaus duomenis:
 - 3.1. Viešojo sektoriaus įstaigose ir valstybės mastu nėra duomenų atvėrimo procesą koordinuojančių asmenų, o be iniciatyvaus šio proceso šeimininko nepavyksta sparčiau įgyvendinti siekių. 2016 m. spalį teisės aktuose numatytos duomenų atvėrimo politikos formavimo ir įgyvendinimo atsakomybės, šie pakeitimai turėtų įsigaliooti 2017 m. Taip pat reikia suderinti dalyvaujančių įstaigų atsakomybių ribas, koreguoti nustatytus priežiūros mechanizmus (neveiksminga atlyginimo už duomenų teikimą dydžių apskaičiavimo priežiūra) (3.1 poskyris, 28 psl.);
 - 3.2. Visuomenininkų iniciatyvos sutelkė duomenų atvėrimo entuziastus ir įtraukė ekspertus, tačiau nebuvo tęstinumo ir poveikio formuojant duomenų atvėrimo politiką. Nepanaudojamas turimas potencialas (ekspertų patirtis, žinios) kuriant ir įgyvendinant duomenų atvėrimo politiką, todėl nenustatytas duomenų atvėrimo poreikis ir prioritetai (3.2 poskyris, 30 psl.).
 4. Viešojo sektoriaus įstaigos nepasirengusios atverti turimus duomenis, todėl vis dar negalima tiksliai nustatyti esamo duomenų atvėrimo masto ir pasiekti suplanuotų valstybės pažangos tikslų. Kol kas per mažai žinoma apie duomenų atvėrimo būdus ir naudą, įstaigos baiminasi atverti neviešinamą ar klaidingą informaciją, pasigenda mokymų, o duomenų atvėrimo iniciatyvos viešojo sektoriaus įstaigose vykdomos nenuosekliai (95 proc. įstaigų, tvarkančių prioritetinius viešojo sektoriaus duomenis, neatliko jų inventorizacijos, 74 proc. neanalizuoja išorės vartotojų poreikių) (3.3 poskyris, 32 psl.).
 5. Apčiuopiamus (realius) viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimo rezultatus geriausiai atveju matysime nuo 2019 m., kai bus sukurtas atvirų duomenų portalas, nes devynerius metus veikiantis Informacijos rinkmenų sąrašas nesudaro sąlygų skelbiamus duomenis tinkamai naudoti, o visuomenę pasiekia nepakankamos kokybės (neaktuali, netinkamos nuorodos, uždari formatai) ir masto (Informacijos rinkmenų sąrašui teikia duomenis 1,74 proc. įstaigų) skelbiama informacija (4 skyrius, 34 psl.).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Siekiant užtikrinti strategijos „Lietuva 2030“ pažangos darbų (siekių) nuoseklų įgyvendinimą:
 - 1.1. suformuoti duomenų atvėrimo strategines nuostatas (viziją, misiją, atvėrimo principus, tikslus, prioritetus ir uždavinius) (1.1 išvada);
 - 1.2. patvirtinti detalų duomenų atvėrimo įgyvendinimo planą, jame numatyti siektinus trumpojo laikotarpio prioritetus, dalyvius, priemones ir rezultatus, o planuojant būsimų laikotarpių užduotis, susijusias su duomenų atvėrimu, numatyti vertinimo kriterijus, kurie leistų geriau įvertinti atvirumo pažangą ir poveikį (1.2 išvada).
2. Siekiant suderinto duomenų atvėrimo politikos formavimo ir įgyvendinimo, nustatant duomenų atvėrimo poreikį ir prioritetus:
 - 2.1. suderinti Susisiekimo, Žemės ūkio bei Švietimo ir mokslo ministerijų duomenų atvėrimo koordinavimo atsakomybių ribas;
 - 2.2. nustatyti atsakomybę už politikos įgyvendinimą ir identifikuoti Ūkio, Vidaus reikalų, Teisingumo ministerijų, Vyriausiojo ir įstaigų duomenų valdymo įgaliotinių funkcijas duomenų atvėrimo srityje;
 - 2.3. įtraukti į duomenų atvėrimo politikos formavimą ir įgyvendinimą viešojo sektoriaus ir nevyriausybinių suinteresuotų šalių ekspertus;
 - 2.4. užtikrinti atlyginimo už duomenų teikimą priežiūrą (3 išvada).
3. Siekiant užtikrinti pakankamą duomenų atvėrimo mastą, efektyviau panaudoti turimą technologinę infrastruktūrą ir užtikrinti, kad visuomenė kuo greičiau (iki atvirų duomenų portalo sukūrimo) pajustų duomenų atvėrimo naudą:
 - 3.1. nustatyti reikalavimus ir terminus viešojo sektoriaus subjektams, iki kada turi būti atlikta turimų duomenų inventorizacija ir pateikti jos rezultatai;
 - 3.2. inventorizavus neatvertus prioritetinius viešojo sektoriaus duomenis, įpareigoti skelbti juos atvirais formatais, užtikrinant galimybę perkelti juos į kuriamą duomenų atvėrimo portalą (1.2, 4 ir 5 išvados).
4. Siekiant užtikrinti, kad būtų kryptingai skiriamas finansavimas duomenims atverti, kad reguliavimas neribotų ir skatintų viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą:
 - 4.1. įvertinus nemokamo viešojo sektoriaus duomenų teikimo poveikį ir naudą, nustatyti finansavimo (licencijavimo) modelį, kuris įtvirtintų Lietuvai tinkamiausią viešojo sektoriaus turimų duomenų teikimo apmokestinimo principą bei užtikrintų sąnaudų, kai duomenys teikiami neatlygintinai, kompensavimo pagrįstumą;
 - 4.2. peržiūrėti atlyginimo už duomenų teikimą apskaičiavimo tvarką ir nustatyti skaidrius ir objektyvius atlyginimo už duomenų teikimą apskaičiavimo kriterijus, kurie leistų tinkamai apskaityti duomenų teikimo sąnaudas ir pajamas;
 - 4.3. užtikrinti, kad atlyginimo už duomenų teikimą dydis būtų periodiškai peržiūrimas ir koreguojamas atsižvelgiant į faktinę situaciją (1.1 ir 2.2 išvados).

Susisiekimo ministerijai

5. Siekiant užtikrinti strategijos „Lietuva 2030“ pažangos darbų (siekių) nuoseklų įgyvendinimą, nustatyti duomenų atvėrimo vertinimo ir stebėsenos sistemą, fiksuojančią šios srities metinę pažangą ir trumpojo laikotarpio tikslų pasiekimo poveikį, kurį įvertintų ir nepriklausomi ekspertai (1.3 išvada).
6. Siekiant, kad duomenų atvėrimo reikalavimų rinkinys būtų išsamus pagal jų aprėptį, nebūtų ribojimų ir atitiktų tarptautines šios srities valdymo gerąsias praktikas:
 - 6.1. parengti duomenims atverti (duomenų rinkmenų sudarymo, licencijavimo, atlyginimo už duomenų teikimą ir jų teikimo portalui ir kt.) reikalingus teisės aktus;
 - 6.2. papildyti rekomendacijas išaiškinimais, t. y. detalizuoti duomenų atvėrimo procesą ir būtinus etapus, užtikrinančius kokybišką atvėrimą (2.1 išvada).
7. Siekiant užtikrinti viešojo sektoriaus įstaigų pasirengimą atverti turimus duomenis, tinkamą šios srities teisės aktų ir metodinių reikalavimų praktinį taikymą, organizuoti mokymus paklausiausius duomenų rinkinius turinčioms įstaigoms (įtraukiant ir savivaldybių įstaigas), kad būtų patobulintos jų žinios apie atvirus duomenis ir jų teikiamą naudą (4 išvada).
8. Siekiant efektyviau valdyti duomenų atvėrimo paklausos ir pasiūlos procesus ir nekartoti techninės infrastruktūros kūrimo klaidų, kuriant naują duomenų atvėrimo technologinį sprendimą (portalą), techninėje specifikacijoje numatyti, kad bus įdiegtos gerosios praktikos rekomenduojamos grįžtamojo ryšio gavimo, atvėrimo kokybės (kiekybės) gerinimo, inventorizacijos ir stebėsenos funkcijos (5 išvada).

Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Susisiekimo ministerijos

9. Siekiant efektyviau panaudoti turimą technologinę infrastruktūrą ir užtikrinti, kad visuomenė kuo greičiau (iki atvirų duomenų portalo sukūrimo) pajustų duomenų atvėrimo naudą, užtikrinti nuolatinę Informacijos rinkmenų sąrašė skelbiamų duomenų kokybės kontrolę (5 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti 1 priede „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.

IŽANGA

Viešasis sektorius, vykdydamas teisės aktų nustatytas funkcijas, renka ir naudoja įvairiausių duomenis. Jie viešajame sektoriuje paprastai naudojami teikiant ir tobulinant viešąsias paslaugas, kuriant ir įgyvendinant valstybės politiką. Tobulėjant duomenų apdorojimo technologijoms, atsiranda daugiau galimybių panaudoti šio sektoriaus turimus viešuosius duomenis, atvėrus juos visuomenei.

Pagrindinė viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo idėja yra paprasta – viešieji duomenys turėtų būti atviri visiems. Duomenys tampa atviri, kai jie yra išsamūs, prieinami nemokamai ar už ne didesnę kainą, nei reikia ribinėms sąnaudoms padengti, juos galima atsisiųsti internetu atviru formatu ir kiekvienas turi teisę pakartotinai naudoti bei platinti juos, neatsižvelgdamas į tai, kas ir kioje srityje tai daro³³.

Tam, kad viešojo sektoriaus turimi duomenys taptų atviri, juos reikia tinkamai paruošti – identifikuoti, klasifikuoti, parengti viešinimui, viešinti, tobulinti atvėrimo procesą ir kt. (1 pav.) Pasaulinėje gerojoje praktikoje³⁴ atvirų duomenų branda matuojama penkiais lygiais nuo žemiausio (1 žvaigždutės) iki aukščiausio (5 žvaigždučių). Pagal šį modelį Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos 2015 m. pasiūlė viešojo sektoriaus duomenis atverti aukščiausiu (penktuoju) brandos lygiu³⁵.

1 pav. Viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimo supaprastinta schema

Šaltinis: Valstybės kontrolė

Pasaulyje pripažintos duomenų atvėrimo idėjos padėjo Europos Sąjungoje suformuoti viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo nuostatas, jos siejasi su asmens teise gauti informaciją iš viešojo sektoriaus subjektų, tačiau yra keli svarbūs šių sričių skirtumai.

Siekiant viešojo sektoriaus atskaitomybės ir skaidrumo, pirmiausia viešajame sektoriuje įgyvendinta teisė asmenims gauti sutvarkytus, apdorotus duomenis (informaciją, dokumentus), susijusius su prašymą pateikiusiu asmeniu arba ne asmeninio pobūdžio tiek kiekybinius, tiek kokybinius duomenis. Vėliau ši teisė praplėsta – asmenims suteikta galimybė gauti turinį pakartotinai naudoti komerciniams arba nekomerciniams tikslams.

Pasaulyje pripažintomis duomenų atvėrimo idėjomis taip pat siekiama didinti viešojo sektoriaus

³³ Prieiga per internetą: open.definition.org.

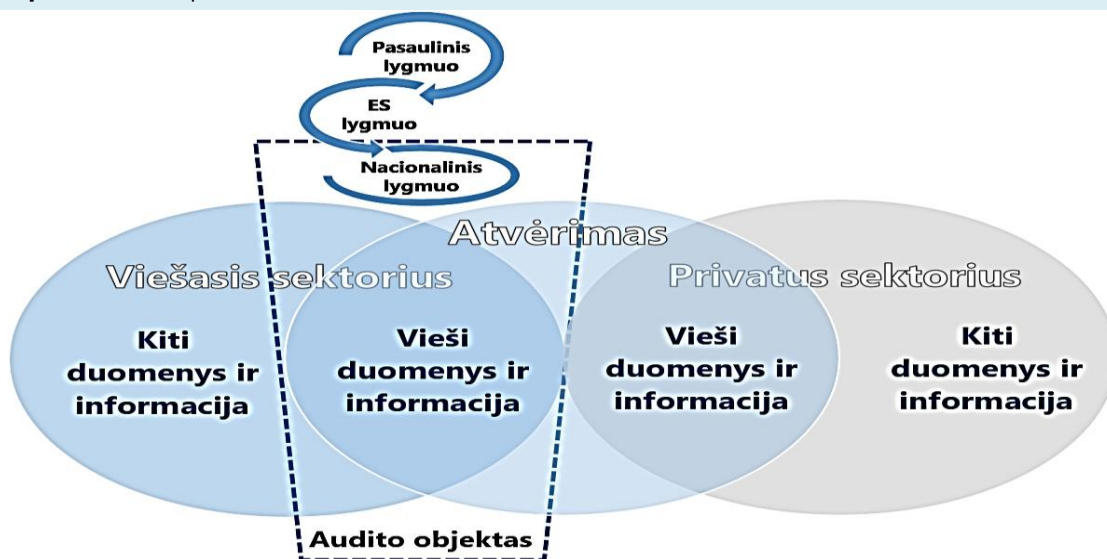
³⁴ Prieiga per internetą: <http://5stardata.info/en/>.

³⁵ Galimybių tyrimas, skirtas apibrėžti atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modelį, IVPK, 2015 m., 55 ir 80 psl.

atskaitomybę ir skaidrumą, papildomai siekiama skatinti inovacijas, gerinti viešųjų paslaugų teikimą ir palengvinti visuomenės dalyvavimą. Duomenų atvėrimas susijęs tik su viešais, nuasmenintais duomenimis, pagrindinį dėmesį skiriant pirminiams, neapdorotiems el. duomenims, kurie yra kiekybinio pobūdžio, skelbiami neprašant (arba reaguojant į prašymų paklausą), prieinami viešai visiems, juos galima naudoti be apribojimų.

Europos Sąjungos dokumentai³⁶ atvirus duomenis apibrėžia kaip bendrąją informaciją, įvardija juos kaip dalį viešojo sektoriaus informacijos ir siūlo susieti šias sąvokas, todėl vertindami šio sektoriaus turimų duomenų atvėrimo galimybes, nagrinėjome duomenų ir informacijos atvėrimo būdus, vadovaudamiesi tarptautinėje gerojoje praktikoje pateikiamais duomenų atvėrimo principais, Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimais, praktika ir nacionalinėmis rekomendacijomis (2 pav.).

2 pav. Audito apimtis

Šaltinis: Valstybės kontrolė

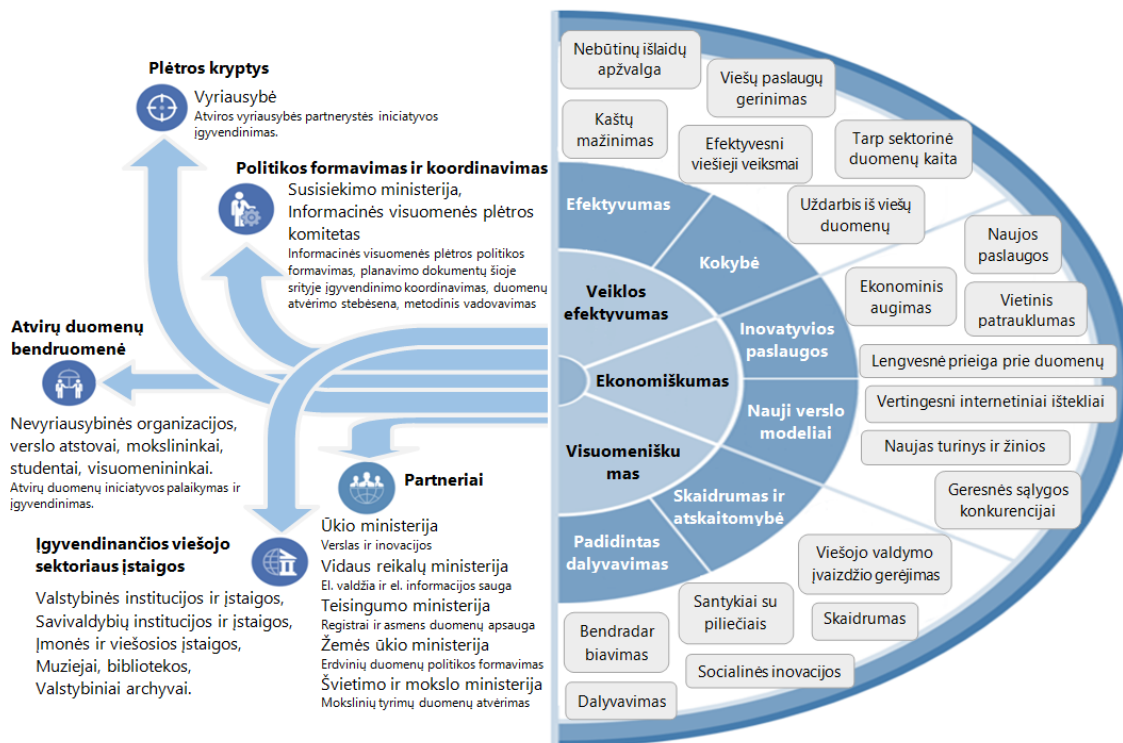
Prieigą prie daugumos viešojo sektoriaus turimų duomenų ir informacijos reglamentuoja Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas ir Visuomenės informavimo įstatymas. Prieigos prie asmens duomenų sąlygas nustato Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas. Atnaujinti ES viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo reikalavimai nacionalinėje teisėje turėtų įsigaliooti 2017 m., įgyvendinant Seimo 2016 m. spalio mėnesį priimto Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo redakciją³⁷.

Atveriant viešojo sektoriaus duomenis, dalyvauja daug suinteresuotų subjektų. Tai ir viešojo sektoriaus institucijos ir įstaigos, kurios formuoja ir įgyvendina politiką šioje srityje ir turi sukauptus duomenis, ir visuomenės ir verslo atstovai, kurie siekia naudoti viešojo sektoriaus turimus duomenis savo tikslams (žr. 3 pav.).

³⁶ Europos Komisijos atvirų duomenų strategija, prieiga per internetą: <https://www.iprhelpdesk.eu/node/690>.

³⁷ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2666.

3 pav. Viešojo sektoriaus duomenų atvėrime dalyvaujantys subjektai ir duomenų atvėrimo nauda

Šaltinis: Valstybės kontrolė

Europos Sąjunga tikisi, kad valstybių narių viešojo sektoriaus subjektų duomenys, informacija ir dokumentai taps vertingu ištekliu, kuris gali būti naudingas žinių ekonomikai, taps labai svarbiu įrankiu spartinant naujų paslaugų plėtrą, skatinant ekonomikos augimą ir didinant visuomenės dalyvavimą. Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo naudą (žr. 3 pav.) gali pajusti visi: visuomenė galėtų naudotis duomenimis asmeniniais, švietimo ar kitais tikslais, verslas įgautų galimybę naudoti duomenis komerciniais tikslais, o viešasis sektorius – tobulinti viešąjį valdymą ir teikiamų paslaugų kokybę.

Audito metu vertinome, kaip šalyje užtikrinamas viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimas. Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus³⁸ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus³⁹. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Audito metodai ir procedūros pateikti ataskaitos 2 priede.

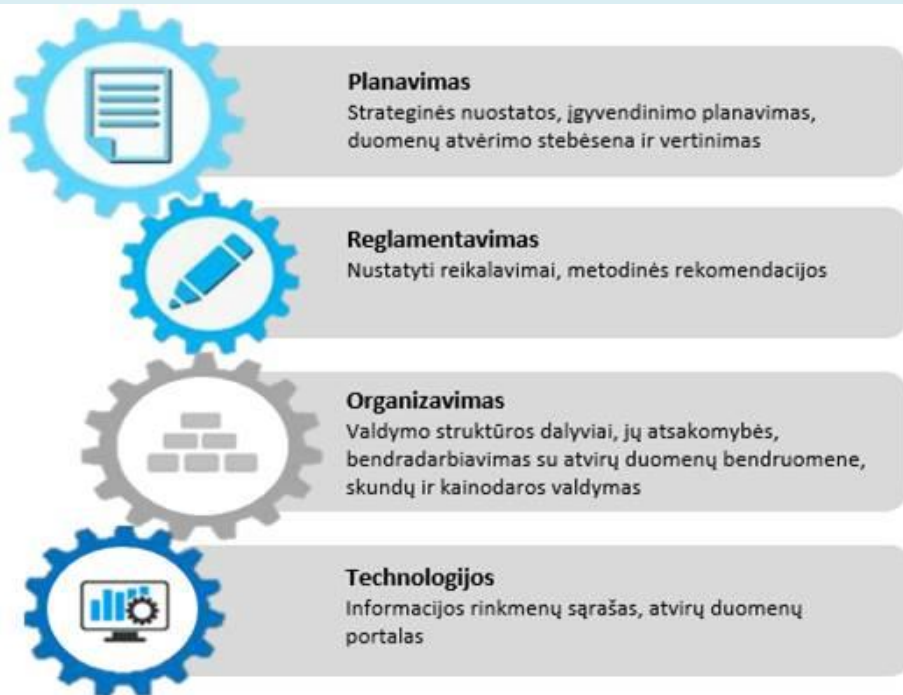
³⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 (2012-06-28 Nr. V-171 redakcija).

³⁹ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“ (<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>).

AUDITO REZULTATAI

Siekdama atverti viešojo sektoriaus duomenis, valstybė gali susidurti su įvairiais iššūkiais kurdama teisinius reikalavimus, valdymo struktūrą, ugdant gebėjimus, plėtojant inovacijų finansavimą ar šios srities technologinę infrastruktūrą. Vertindami, kaip Lietuvoje užtikrinamas šio sektoriaus duomenų atvėrimas, nagrinėjome keturias sritis (žr. 4 pav.). Tinkamai jas valdant, galima pasiekti, kad šis sektorius taptų atviresnis, atskaitingesnis ir labiau tenkinantis visuomenės poreikius.

4 pav. Audito metu nagrinėtos duomenų atvėrimo sritys

Šaltinis: Valstybės kontrolė

Laikėmės nuostatos, kad viešojo sektoriaus turimų duomenų valdymas užtikrina jų atvėrimą, kai:

- nustatytos ilgalaikės duomenų atvėrimo plėtros kryptys, pasiekiami planuoti rezultatai, vykdoma pažangos ir poveikio stebėseną;
- nustatyti visi duomenims atverti būtini reikalavimai, metodinės rekomendacijos, nesudarytos sąlygos riboti duomenų atvėrimą;
- suformuota organizacinė struktūra užtikrina viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimo politikos formavimo ir įgyvendinimo funkcijų vykdymą;
- viešojo sektoriaus įstaigos pasirengusios atverti turimus duomenis (planuoja, žino, kokius duomenis turi ir kaip juos atverti);
- duomenų atvėrimo technologinė infrastruktūra (portalas) padeda viešojo sektoriaus įstaigoms praktiškai atverti duomenis ir jo funkcijos atitinka gerąją praktiką.

Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo pažangą vertinome pagal šioje srityje pirmaujančių užsienio šalių gerąją praktiką, suvestinė pateikiama 3 priede.

1. NENUOSEKLUS DUOMENŲ ATVĖRIMO PLANAVIMAS NELEIDO PASIEKTI PLANUOTŲ REZULTATŲ, NĖRA TINKAMŲ POVEIKIO VERTINIMO RODIKLIŲ

Nuoseklus viešojo sektoriaus duomenų atvėrimas ir kryptinga atvėrimo plėtros valstybės politika suteikia galimybę pasiekti didžiausią pridėtinę vertę atveriant šio sektoriaus duomenis. Duomenų atvėrimas turėtų būti planuojamas ir organizuojamas taip, kad:

- atvėrimo pagrindinės nuostatos (vizija, misija, principai, tikslai, valdymo ir įgyvendinimo stebėseną ir kt.) būtų įtrauktos į planavimo dokumentus;
- šalies mastu būtų parengtas detalus duomenų atvėrimo (įgyvendinimo) planas, o atvėrimas planuojamas institucijų planavimo dokumentuose;
- būtų atliktas išsamus pasirengimo atverti duomenis vertinimas ir pateiktos svarbiausių problemų sprendimų alternatyvos.

1.1. Iki šiol nesuformuotos ilgalaikės duomenų atvėrimo plėtros kryptys ir nepasirinktas finansavimo modelis

EBPO ekspertų vertinimu⁴⁰, duomenų atvėrimo strateginių nuostatų, kuriomis siekiama visapusiškai spręsti techninius, ekonominius, socialinius, teisinius, institucinius ir kitus su duomenų atvėrimu susijusius aspektus, įvardijimas planavimo dokumentuose yra labai svarbus, o aiškus šios srities terminų, ryšių tarp duomenų, informacijos, žinių ir jų reikšmių nustatymas yra kritinis.

Išnagrinėję valstybės ilgos, vidutinės trukmės ir trumpalaikius planavimo dokumentus, nustatėme, kad duomenų atvėrimas minimas penkiuose jų, tačiau duomenų atvėrimo pagrindinės nuostatos (misija⁴¹, vizija⁴², principai⁴³, prioritetai⁴⁴ ir kt.) kol kas nenustatytos. Taip pat nėra aiškiai įvardyta, kuris iš šių planavimo dokumentų, atveriant duomenis, yra (ir bus) pagrindinis, jungiantis visų susijusių planavimo dokumentų įgyvendinimą.

Pavyzdys

Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“ sumanaus valdymo pažangos kryptį sieja su atviru duomenų priemonių ir e. paslaugų gyventojams plėtra. Duomenų atvėrimo nuostatos nuo 2011 m. minimos Atviros Vyriausybės partnerystės iniciatyvos ir jos įgyvendinimo planuose, vėliau planuotos įgyvendinant strategiją „Lietuva 2030“, Nacionalinę pažangos programą, Viešojo valdymo tobulinimo programą, Vyriausybės programą ir jos prioritetines priemones, Informacinės visuomenės plėtros programą ir jos įgyvendinimo planus, kitus dokumentus.

Nuo 2010 m. neatnaujinta duomenims atverti svarbi Valstybės registų integralios sistemos kūrimo strategija⁴⁵, kuria siekta visose veiklos srityse garantuoti prieinamą ir patikimą viešąją informaciją, skatinti informavimo verslą, užtikrinti vienodas prieigas prie registų sąlygas.

⁴⁰ Ubaldi B. (2013). *Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives*. OECD Working Papers on Public Governance, No. 22, OECD Publishing. Prieiga per internetą: <http://dx.doi.org/10.1787/5k46bj4f03s7-en>.

⁴¹ Pradinė gairė planuojant atvėrimo veiklą (atvėrimo veiklos ir krypties apibūdinimas, kuria linkme bus einama, atvėrimo pagrindinis tikslas ir veiklos prasmė).

⁴² Aiškus pareiškimas, valstybės ambicija atveriant duomenis, svarbiausios sritys, įgyvendinant misiją.

⁴³ Nuostatos, kuriomis remiantis bus vykdoma duomenų atvėrimo veikla.

⁴⁴ Duomenų atvėrimo nuostatos, nurodančios svarbą, pirmumo reikšmę.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-08-22 nutarimu Nr. 1332 patvirtinta Valstybės registų integralios sistemos kūrimo strategija.

Atskira strategija, kuri reglamentuotų duomenų atvėrimo klausimus, Lietuvoje nebuvo rengiama ir tvirtinama, pavyzdžiui atskirą ir išsamią duomenų atvėrimo strategiją turi patvirtinusios beveik visos šioje srityje pirmaujančios ES šalys⁴⁶.

Planuodama atverti duomenis valstybė turi apsispręsti, koks bus jų atvėrimo finansavimo modelis (duomenų teikimo apmokestinimas, sąnaudų kompensavimas ir kt.). Europos Komisija rekomenduoja el. būdu platinamus duomenis teikti nemokamai, t. y. taikyti Atnaujintos direktyvos nuostatas dėl nulinių sąnaudų politikos.

Lietuvoje duomenų teikimo apmokestinimo principas turi būti peržiūrėtas, nes neatitinka Atnaujintos direktyvos tikslų: jis yra susietas su informacinių išteklių, kuriuose kaupiami ir saugomi duomenys, rūšimi (t. y. registru, išskyrus teisės aktų, duomenys teikiami mokamai, o informacinių sistemų – nemokamai). Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas numato, kad registro tvarkymas finansuojamas iš jam skiriamų valstybės biudžeto lėšų, kai registru duomenys neatlygintai teikiami susijusiems registrams (valstybės IS), mokesčių administravimo, teisėtvarkos institucijoms ir teismams, taigi neatlygintinių sąnaudų kompensavimo mechanizmas kol kas nėra numatytas.

EBPO ekspertai pastebi⁴⁷, kad kiekviena valstybė turėtų įsivertinti galimybes ir pasirinkti tokį viešojo sektoriaus duomenų rinkimo, jų atvėrimo ir sklaidos finansavimo modelį, kuris aiškiai atsakytų į klausimus, kurie duomenys bus nemokami, kurie mokami ir kodėl, rekomenduoja kuo daugiau duomenų atverti nemokamai arba tik už savikainą.

Užsienių šalių praktika – duomenų atvėrimo poveikis ekonomikai priklauso ir nuo kainodaros reikalavimų

Suomijos Finansų ministerijos 2015 m. studijoje⁴⁸ įvertinta 15 šalių duomenų atvėrimo poveikio priklausomumas nuo kainos. Dėl geografinių duomenų atvėrimo, taikant ribinių sąnaudų kainodarą, ypač išsaugo šių duomenų pardavimas.

Tose šalyse, kuriose geografiniai duomenys buvo prieinami už ribinių sąnaudų kainą arba nemokami, įmonių, kurios naudoja šiuos duomenis, pardavimai išsaugo apie 15 proc. greičiau negu kitų šalies įmonių.

Varšuvos ekonomikos tyrimo instituto 2014 m. tyrimo⁴⁹ duomenimis, Lietuvoje prieinami ir aktyviai naudojami atviri duomenys sukurtų naudos, lygios beveik 2 proc. BVP. Institutas nustatė, kad aktyvesnis šių duomenų panaudojimas ir didesnis prieinamumas iki 2020 m. Šiaurės Europos šalims lemtų 2,2 proc. BVP prieaugį (150 mlrd. Eur), naujoms narėms – 1,9 proc. (16 mlrd. Eur), o Pietų Europai – 1,6 proc. (40 mlrd. Eur). Daugiausia naudos pajustų prekybos (47 mlrd. Eur), gamybos (45 mlrd. Eur), viešasis (27 mlrd. Eur) ir sveikatos apsaugos (10 mlrd. Eur) sektoriai.

Rengiantis atverti duomenis nevertinta, kokią ekonominę naudą, lyginant su patiriamomis sąnaudomis, šalis galėtų gauti, jei turimi duomenys būtų teikiami neatlygintinai. Taigi šios srities finansavimo modelis iki šiol nepasirinktas, neaiškios vizijos ir sprendimai dėl viešojo sektoriaus galimybių nemokamai teikti duomenis. Susijusios šalys negali sutarti, kas būtų naudingiau valstybei.

⁴⁶ Europos Komisijos 2015 m. atliktoje studijoje „*Creating Value through Open Data*“ (45 psl.) nurodytos šalys lyderės (*Trend Setters*) duomenų atvėrimo srityje. Pagal 2015 m. EBPO atliktą vertinimą „*Government at a Glance 2015*“ (153 psl.) visos šalys lyderės (išskyrus Daniją) turi atskirą ir išsamią duomenų atvėrimo strategiją: Ispanija (ES)+, Prancūzija (FR)+, Suomija (FI)+, Austrija (AT)+, Didžioji Britanija (UK)+, Bulgarija (BG), Vokietija (DE)+, Danija (DK)-, Italija (IT)+.

⁴⁷ Ubaldi B. (2013), „*Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives*“, *OECD Working Papers on Public Governance*, No. 22, OECD Publishing. Prieiga per internetą: <http://dx.doi.org/10.1787/5k46bj4f03s7-en>.

⁴⁸ *The Impact of open data a preliminary study*. Ministry of Finance publication 15b/2015. Ministry of Finance, Heli Koski, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 29 January 2015.

⁴⁹ S. Buchholtz, M. Bukowski, A. Śniegocki. *Big and open data in Europe. A growth engine or a missed opportunity?*, *The Warsaw Institute for Economic Studies (WISE Institute)*, 2014 Jan 28.

Pavyzdys

TGIĮ ir VIIVĮ projektų⁵⁰ derinimas užtruko, susijusios šalys negalėjo suderinti nuostatų dėl atlygio už duomenų teikimą, buvo teikiami skirtingi atlyginimo apskaičiavimo variantai. Abejojama, ar įgyvendinant minėtus projektus įteisinus siūlomas nuostatas dėl atlyginimo už dokumentų teikimą pakartotinai naudotis bus pasiekti Direktyvos 2013/37/ES duomenų atvėrimo tikslai, susiję su atskaitingos valdžios formavimu, ekonomikos augimu, efektyvesniu viešųjų išteklių naudojimu, verslumo skatinimu ir demokratijos stiprinimu, nes gali išaugti duomenų gavimo sąnaudos⁵¹.

2016-05-10 Lietuvos savivaldybių asociacija XXII suvažiavime priėmė rezoliuciją dėl neatlygintų registrų duomenų ir informacijos teikimo savivaldybėms, nes daugumą duomenų registrams jos pateikia pačios, tačiau už naudojimąsi šiais duomenis privalo mokėti.

Siekiant turėti aiškią viešojo sektoriaus turimų duomenų teikimo apmokestinimo viziją, reikėtų peržiūrėti taikomą duomenų teikimo apmokestinimo principą ir įvertinti, kokią naudą duotų viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimas ir nemokamas teikimas. Nustatant tinkamiausią Lietuvai duomenų atvėrimo finansavimo (licencijavimo) modelį, svarbu įvertinti neatlygintų sąnaudų pagrįstumą ir jų kompensavimo būtinybę įstaigoms, kurios priklausomos nuo duomenų teikimo pajamų.

2014 m. Vyriausybės strateginis komitetas pavedė Susisiekimo ministerijai atlikti registrų duomenų teikimo pajamų ir sąnaudų analizę. Ministerijai, kuri koordinuoja informacinės visuomenės plėtros lėšų planavimą ir naudojimą, nepavyko surinkti visos reikiamos informacijos, nes kai kurios institucijos nepateikė duomenų.

Pavyzdys

Atvirų duomenų sąveikumui ir optimizavimui užtikrinti skirta 8,37 mln. Eur 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos lėšų, kurias planuojama panaudoti Atvirų duomenų portalui kurti. Susisiekimo ministerija, koordinuojanti šios priemonės įgyvendinimą, teikdama TGIĮ pakeitimus, nurodė⁵², kad daugiau papildomų lėšų nereikės. Su duomenų atvėrimu susijusias priemones numatoma finansuoti ir kitos ES 2014–2020 fondų investicijų programos priemonės⁵³ lėšomis. Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, už 1,1 mln. Eur planuojama įgyvendinti du su duomenų atvėrimu susijusius projektus.

9 iš 19 apklaustų institucijų nurodė, kad, siekiant atverti duomenis, institucijos žmogiškųjų ir techninių išteklių nepakanka, atvėrimas pareikalauja papildomų lėšų sistemoms modernizuoti, integruoti, metaduomenims aprašyti ir kitiems darbams.

Išanalizavę prioritetinių duomenų teikėjų informaciją apie duomenų teikimo sąnaudas ir pajamas, pastebėjome, kad, VĮ Registrų centro (kuris turi sukaupęs daugiausiai duomenų apie registruose registruojamus objektus) duomenimis, 2013–2015 m. duomenų teikimo sąnaudos sudarė

⁵⁰ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo Nr. XI-1807 1, 2, 10, 11, 18, 26, 27, 28, 29, 30, 35, 36, 38, 39 straipsnių pakeitimo, 37 straipsnio ir įstatymo priedo pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektai (15-276-2-I4); TAIS Nr. 15-1280(8); TAP-16-174(3); TAIS Nr. 15-1282(8); TAP-16-175(3); TAIS Nr. 15-1284(8).

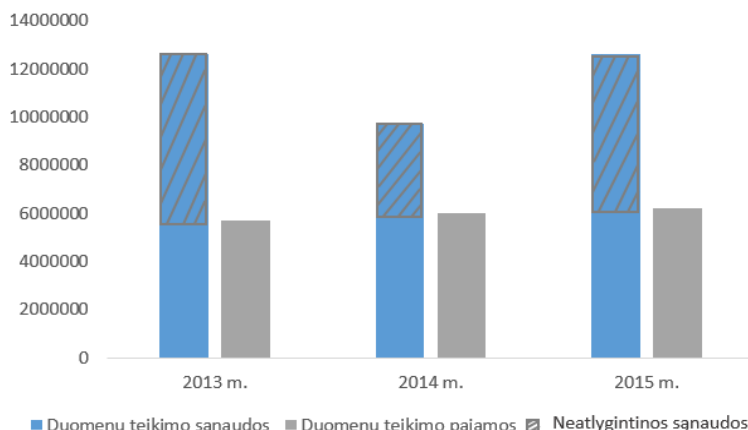
⁵¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento Informacinės visuomenės skyriaus 2016-05-23 pažyma Nr. NV1616.

⁵² Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo Nr. XI-1807 1, 2, 10, 11, 18, 26, 27, 28, 29, 30, 35, 36, 38, 39 straipsnių pakeitimo, 37 straipsnio ir įstatymo priedo pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekto aiškinamasis raštas.

⁵³ ES 2014–2020 fondų investicijų programos 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ Nr. 10.1.2-ESFA-V-915 priemonė „Viešojo valdymo institucijų atvirumo didinimas ir visuomenės įsitraukimo į viešojo valdymo procesus skatinimas“.

vidutiniškai 40 proc. visų patiriamų sąnaudų (11,6 mln. iš 29,3 mln. Eur), o vidutiniškai pusė jų yra neatlygintinos (žr. 5 pav.).

5 pav. VĮ Registrų centro duomenų teikimo sąnaudos ir pajamos 2013–2015 m., Eur

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VĮ Registrų centro duomenis

Duomenų teikimas nėra pagrindinė VĮ Registrų centro veiklos sritis⁵⁴, todėl duomenų teikimo sąnaudų ir neatlygintinų sąnaudų mastas yra neproporcingai didelis. Valstybės mastu neatlygintino duomenų teikimo sąnaudų pagrįstumo kontrolės mechanizmai nenumatyti, o ši įmonė viešai neskelbia informacijos apie neatlygintinai pateiktų duomenų srautus ir gavėjus. Todėl siekiant užtikrinti neatlygintino teikimo sąnaudų kompensavimo skaidrumą ir pagrįstumą, reikėtų atlikti tokių sąnaudų pagrįstumo įvertinimą, o duomenis reikėtų viešinti ir numatyti pareigą jų gavėjams patvirtinti duomenų gavimo apimtį prieš priimant sprendimą dėl jų kompensavimo.

1.2. Nėra detalaus duomenų atvėrimo įgyvendinimo plano valstybės mastu, per penkerius metus nepavyko atlikti svarbiausių darbų

EBPO ekspertai pastebi⁵⁵, kad planavimo dokumentuose turėtų būti nustatyti ne tik viešojo sektoriaus įsipareigojimai atverti duomenis, bet ir sudarytas šių įsipareigojimų įgyvendinimo planas. Remiantis planu turi būti teikiamos ataskaitos, kuriose turi būti parodoma nuo įsipareigojimų prisiėmimo padaryta pažanga. EBPO ekspertų vertinimu⁵⁶, svarbu užtikrinti, kad planavimo dokumentuose pagrindinis dėmesys nebūtų sutelktas į priemones, skirtas duomenų atvėrimo portalams kurti, o būtų nuosekliai įgyvendinamos visos priemonės (ekonominės, teisinės, institucinės ir kt.), skatinančios viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą.

Lietuvos duomenų atvėrimo planavimo veiksmų seka rodo, kad jų atvėrimo priemonės planuojamos per vėlai ir fragmentiškai, jos išskaidytos keliuose planuose. Uždaviniai, susiję su viešojo sektoriaus duomenų atvėrimu, į ilgalaikius planavimo dokumentus buvo įtraukti nuo 2012 m., bet pagrindinės įgyvendinimo priemonės pradėtos planuoti 2015 ir 2016 metais.

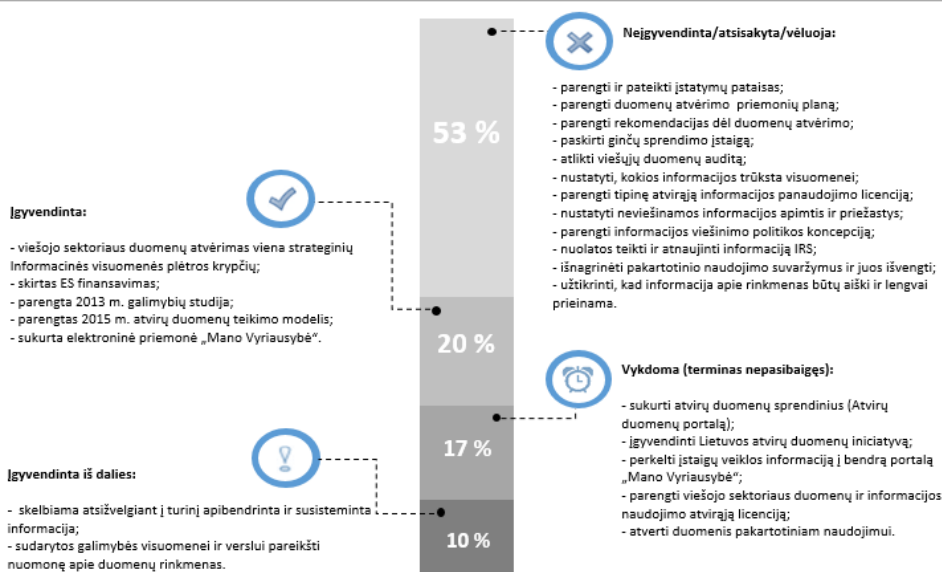
⁵⁴ Pagrindinė įmonės veikla susijusi su informacinių išteklių tvarkymu ir kitomis teisės aktais numatytomis funkcijomis. Žr. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2016-06-27 įsakymu Nr. 1R-193 (2016-08-04 įsakymo Nr. 1R-227 redakcija) patvirtinti Valstybės įmonės Registrų centro Įstatai, II skyrius „Įmonės veiklos tikslai ir veiklos pobūdis“ ir 2016-02-23 įsakymu Nr. 1R-64 patvirtinta Valstybės įmonės Registrų centro 2016–2019 metų strategija, 2 pav. „Pagrindinės veiklos“.

⁵⁵ Ubaldi B. 2013. *Open Government Data: Towards Empirical Analysis of Open Government Data Initiatives*. OECD Working Papers on Public Governance, No. 22, OECD Publishing. Prieiga per internetą: <http://dx.doi.org/10.1787/5k46bj4f03s7-en>.

⁵⁶ Ten pat.

Išanalizavę planavimo dokumentų priemonių, susijusių su duomenų atvėrimu, įgyvendinimo būklę (žr. 4 priedą), nustatėme, kad nuo 2012 m. daug darbų atlikta siekiant sukurti centralizuotą prieigą prie viešojo sektoriaus turimų duomenų (2016 m. ši priemonė Vyriausybei tapo prioritete) ir perkeltant Atnaujintos direktyvos nuostatas į Lietuvos teisės aktus. Vyriausybei ir kitoms atsakingoms institucijoms nepavyko atlikti visų su duomenų atvėrimu susijusių svarbiausių darbų ir išspręsti įsisenėjusių šios srities problemų. Nuo 2011 m. Vyriausybės ir Seimo komitetų teikiami pavidimai ir nurodymai, nevyriausybinių organizacijų ir ekspertų pateikti siūlymai, svarbūs duomenų atvėrimui procesui (pvz.: parengti atvirą licenciją, inventorizuoti tvarkomus duomenis ir kt.), nustatyto laiku nebuvo įgyvendinti, o numatytos priemonės (pagrindiniai darbai) įgyvendinamos nerezultatyviai: net 53 proc. jų neįgyvendinta, įgyvendinta – 20 proc. (6 pav.).

6 pav. Duomenų atvėrimo priemonių (pagrindinių darbų) įgyvendinimo būklė (2016 m. liepos mėn.)*

* Detalesnis priemonių (darbų) sąrašas pateikiamas 4 priede.

Šaltinis: Valstybės kontrolė

Seimo Informacinės visuomenės plėtros komitetas 2013 m. parengė rezoliuciją⁵⁷ ir pasiūlė Vyriausybei pavesti Susisiekimo ministerijai iki 2013-07-30 parengti viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo priemonių planą. Ministerija per trejus metus taip ir neparengė plano, kuris susietų ir sutelktų viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo veiksmus ir padėtų siekti geresnių atvėrimo rezultatų.

Planuojant duomenų atvėrimą, iki šiol nenumatyta pakankamai priemonių, kurios aiškiai nustatytų konkrečių sričių viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo datas, padėtų kuo greičiau atsakyti į duomenų nuasmeninimo, duomenų rinkinių, jų metaduomenų ir išteklių identifikatorių struktūros nustatymo, mokymų organizavimo, duomenų atvėrimo vertinimo ir kt. klausimus.

Duomenų atvėrimas taip pat nėra planuojamas institucijų lygmeniu, nors pagal Vyriausybės 2016 m. prioritetus ministerijos turėtų pateikti turimus duomenis pakartotinai naudoti atviraus formatais⁵⁸. Atlikus audito procedūras 19-oje institucijų, kurios tvarko prioritetinius duomenų rinkinius, nustatyta, kad daugiau negu pusė jų (68 proc.) duomenų atvėrimo strategijos (politikos) ir atvėrimo veiksmų plano neturi.

⁵⁷ „Viešojo sektoriaus didieji duomenys (BIG DATA): vertės kūrimas“, 2013-05-15 Nr. 280-P-16.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015-10-14 nutarimu Nr. 1087 patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 metų veiklos prioritetų įgyvendinimo pažangos lentelė, 2.4.4 p.

Siekiant nuosekliai atverti viešojo sektoriaus turimus duomenis, reiktų parengti detalų planą, kuriame būtų numatyti visų susijusių šalių darbai, apimantys ekonomines, teisinės, technologines, institucines ir kt. atvėrimo priemones (pvz.: duomenų inventorizacija, atvėrimo prioritetų nustatymas, teisinės bazės tobulinimas, duomenų teikimo apmokestinimo įvertinimas, atvirų duomenų portalo sukūrimas, duomenų atvėrimo įgyvendinimas pagal prioritetines sritis, atvėrimo poveikio vertinimas ir kt.).

1.3. Vykdoma stebėseną neparodo poveikio ir pažangos atveriant duomenis

Atvirų duomenų stebėseną parodo atvirų duomenų pažangą ir poveikį, kai parengta atvirų duomenų poveikio vertinimo metodika, o nustatyti vertinimo kriterijai leidžia įvertinti pokyčių kryptį, apimtį ir poveikį. Turi būti nuolat stebimi ir analizuojami tarpiniai rezultatai, o esant poreikiui – tobulinami veiksmai. Siekiant visapusiškai įvertinti atvirų duomenų poveikį, geroji praktika rekomenduoja įvertinti jų poveikį šalies socialiniam, politiniam ir ekonominiam gyvenimui, taip pat konkrečiuose sektoriuose ir (ar) pagal tam tikrų duomenų sritis. Atvirų duomenų poveikio ekonomikai įvertinimo metodiką siūloma parengti prieš priimant politinius sprendimus⁵⁹.

Nustatyta, kad duomenų atvėrimo tikslai, susijusių priemonių įgyvendinimas ir jų stebėseną planavimo dokumentuose išskaidyta tarp skirtingų įstaigų, todėl taikoma stebėsenos sistema nepakankama ir neparodo duomenų atvėrimo efekto (kokia sukuriama atvirų duomenų ekonominė, socialinė ar kitokia nauda).

Duomenų atvėrimo vertinimo kriterijai nustatyti įvairios trukmės planavimo dokumentuose, tačiau jie nesuteikia galimybių tinkamai įvertinti tikslų ir uždavinių įgyvendinimo (žr. 7 pav.), kaip nurodyta Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikoje⁶⁰.

7 pav. Vertinimo kriterijų rodikliai nesuteikia galimybių aiškiai parodyti atvirumo pažangos

Šaltinis: Valstybės kontrolė pagal strateginius planavimo ir kitus dokumentus

⁵⁹ *Open Data Ireland: Best Practice Handbook. Authors: Deridre Lee, Richard Cyganiak, Stefan Decker. Insight Centre for Data Analytic, NUI Galway. May 2014.*

⁶⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-10-25 įsakymu Nr. 1K-330 patvirtinta Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų metodika, 25–27 ir 29 p.

Siekdamos objektyvių ir patikimų stebėsenos rezultatų, užsienio šalys atlieka nepriklausomą atvirų duomenų pažangos vertinimą. Lietuvoje ši sritis iš dalies įvertinama atliekant Atviros Vyriausybės nepriklausomą vertinimą, bet tai nėra nuolat veikiantis mechanizmas, o duomenų atvėrimo poveikio vertinimas taip pat nėra pakankamas.

Pavyzdys

Atviros Vyriausybės iniciatyvos įgyvendinimo vertinimas atliekamas kas dveji metai, tačiau 2012–2013 m. rezultatų nepriklausomas vertinimas atliktas nebuvo, nes laiku neparengta įsivertinimo ataskaita, nebuvo aiškių plano įgyvendinimo įrodymų ir pritrūko komunikacijos tarp susijusių šalių. 2014–2015 m. nepriklausomas vertinimas atliktas, tačiau nevertintas duomenų atvėrimo poveikis ekonomikai, viešojo sektoriaus skaidrumui, šalies socialiniam gyvenimui.

Numatomi pokyčiai: IVPK kartu su VšĮ „Versli Lietuva“ planuoja iki 2019 m. pabaigos įvertinti atvirų duomenų pažangą ir parengti metodiką (projekto vertė – 430 tūkst. Eur)⁶¹.

Planuojant būsimų laikotarpių užduotis, susijusias su duomenų atvėrimu, atsakingoms institucijoms būtų tikslinga tobulinti esamą stebėsenos sistemą, įtraukiant duomenų atvėrimo pažangos ir poveikio (ekonominio, socialinio ir kt.) vertinimą šalies mastu ir pagal duomenų sritis. Taip pat reikėtų numatyti tam tinkamus vertinimo kriterijus, kurie leistų geriau įvertinti atvirumo pažangą ir pokytį (pvz.: iki 2017 m. visus institucijų valdomus viešus duomenis atverti ir pateikti trijų žvaigždučių lygiu, po metų 15 proc., po dvejų metų 30 proc., po penkerių metų 80 proc. iš jų atverti ir pateikti penkių žvaigždučių lygiu), o vertinimo kriterijų reikšmių pokyčių ataskaitose labiau atskleisti priežastis, turėjusias įtakos rodiklių rezultatams pasiekti. Nustatant rodiklius galima panaudoti užsienio šalių praktiką, kaip gali būti įvertintas laukiamas duomenų atvėrimo poveikis, pvz., naujų produktų (paslaugų), kurie (-ios) buvo sukurti (-os) panaudojant atvirus duomenis, skaičius; bendrų pajamų dalis, kurią sudaro pajamos, gautos iš atvirų duomenų produktų (paslaugų); nemokamai naudojamų duomenų skaičius, kt.⁶².

⁶¹ IVPK pateiktas projektinis pasiūlymas pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ priemonę Nr. 10.1.2-ESFA-V-915 „Viešojo valdymo institucijų atvirumo didinimas ir visuomenės įsitraukimo į viešojo valdymo procesus skatinimas“.

⁶² *The Impact of open data a preliminary study. Ministry of Finance publication 15b/2015. Ministry of Finance, Heli Koski, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 29 January 2015.*

2. VIEŠOJO SEKTORIAUS TURIMŲ DUOMENŲ VALDYMO REGLAMENTAVIMAS NEPAKANKAMAS, KAD BŪTŲ GALIMA VEIKSMINGAI ATVERTI ŠIUOS DUOMENIS, NEPANAIKINTOS KLIŪTYS

Pripažįstama, kad atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo ilgalaikė sėkmė ir tvarumas labai priklauso nuo teisinės sistemos. Svarbu ankstyvoje atvėrimo stadijoje identifikuoti esamas teisinio reguliavimo kliūtis ir parengti būtinus reikalavimus joms pašalinti. Nesant pakankamo teisinio reguliavimo ir metodinių nurodymų, praktiškai įgyvendinti duomenų atvėrimą yra sudėtinga. Audito metu laikėmės nuostatos, kad duomenų atvėrimui parengti būtina:

- Atnaujintos direktyvos nuostatas laiku perkelti į Lietuvos Respublikos teisinę bazę;
- peržiūrėti galiojantį teisinį reguliavimą ir teisės aktuose panaikinti suvaržymus, ribojančius laisvą prieigą prie duomenų;
- parengti rekomendacijas, gaires (metodiką), kurios padeda įstaigoms atverti duomenis;
- nustatyti aiškius, patikimus ir skaidrius atlyginimo už duomenų teikimą apskaičiavimo kriterijus.

2.1. Neparengti duomenims atverti būtini reikalavimai ir rekomendacijos, vienerius metus vėluojama vykdyti ES įpareigojimus

ES 2013 m. atnaujinta direktyva įpareigojo ES valstybes nares ne vėliau kaip iki 2015-07-18 priimti ir paskelbti įstatymus ir kitus teisės aktus, užtikrinančius, kad jos būtų laikomasi.

Susisiekimo ministerija per 2015–2016 m. parengė būtinus TGIĮ ir VIIVĮ projektus, šių teisės aktų pakeitimus⁶³ Seimas priėmė 2016 m. spalio 11 d. Atnaujinti ES viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo reikalavimai nacionalinėje teisėje turėtų įsigalioti 2017 m., o atvirų duomenų iniciatyva be teisinio pagrindo negali būti sparčiau įgyvendinama.

Įvertinus, ar esami reikalavimai atitinka gerąją praktiką, nustatyta, kad 50 proc. teisės aktų reikalavimų neparengta ir neatnaujinta (žr. 5 priedą), trūksta išsamių metodinių dokumentų, galinčių padėti viešajam sektoriui atverti turimus duomenis, todėl galiojantys šios srities reikalavimai neatitinka ES atvirų duomenų valdymo praktikos.

Pasigendama metodinių rekomendacijų, kaip atverti duomenis

Dauguma (74 proc. – 14 įstaigų) patikros metu apklaustų įstaigų nurodė, kad žino, kur kreiptis, norint gauti duomenų atvėrimo metodinę pagalbą, tačiau pasigedo tikslių metodinių rekomendacijų:

- 68 proc. (13 įstaigų) – kaip teisingai atlikti duomenų inventorizaciją;
- 63 proc. (12 įstaigų) – kaip teisingai nustatyti duomenų rinkinių prioritetus;
- 63 proc. (12 įstaigų) – neaišku, kaip taikyti atvirą licenciją atveriant duomenis;
- 32 proc. (6 įstaigos) trūksta metodinės pagalbos, kaip nuasmeninti asmens duomenis.

Susisiekimo ministerija 2016 m. liepos 20 d. patvirtino viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo

⁶³ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2666 ir Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo Nr. XI-1807 5, 6, 27 ir 43 straipsnių pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2668.

rekomendacijas⁶⁴, kuriose apibrėžiama *atvirų duomenų* sąvoka, trumpai aprašomos duomenų atvėrimo ir teikimo sąlygos ir būdai. Lyginant su užsienio šalių gerąją praktika⁶⁵, patvirtintos rekomendacijos galėtų būti detalesnės ir pateikti duomenims atverti reikiamų atlikti veiksmų turinį, kuris padėtų viešojo sektoriaus institucijoms tinkamai atverti turimus duomenis.

Taip pat nustatėme, kad nuo 2012 metų dar nepanaikinti teisiniai suvaržymai laisvai gauti duomenis (žr. pavyzdį). Europos Komisija rekomenduoja duomenis skelbti taip, kad naudotojas nebūtų varžomas ir verčiamas atlikti papildomus veiksmus, kurie riboja laisvą prieigą.

Pavyzdys

2012 m. Vyriausybė pasiūlė Teisingumo ministerijai, bendradarbiaujant su Ūkio ministerija ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, išnagrinėti, kokiais atvejais valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, ūkio subjektai ir privatūs asmenys patiria nepagrįstų suvaržymų, naudodamiesi viešai paskelbtais duomenimis ir juos platindami, ir parengti pasiūlymus, kaip užtikrinti, kad šių suvaržymų būtų išvengta. 2013 ir 2015 m. atliekant galimybių studijas nustatyta, kad vis dar egzistuoja teisiniai suvaržymai (atvirų duomenų, asmens duomenų nuasmeninimo neapibrėžtumas ir nediskriminavimo principas, mokestis, registro ir informacinės sistemos nuostatuose esantys ribojimai ir kt.⁶⁶), kurie riboja prieigą prie duomenų.

Siekiant, kad duomenų atvėrimo reikalavimų rinkinys būtų išsamus pagal jų aprėptį ir atitiktų tarptautines šios srities valdymo gerąsias praktikas, turėtų būti parengti visi duomenims atverti reikalingi teisės aktai, panaikinti juose esantys teisiniai suvaržymai, detalizuotos rekomendacijos.

2.2. Nustatyti reikalavimai ir taikoma kainodaros praktika neskatina atverti duomenų

Išanalizavę 2005–2016 m. laikotarpio teisės aktus, kurie nustato atlyginimo už duomenų teikimą dydžius, ir taikomą praktiką, nustatėme, kad:

- Apskaičiuojant atlyginimo už duomenų teikimą dydžius įtraukiamos sąnaudos, kurios nesusijusios su duomenų teikimu.

Persvarstytoje direktyvoje nuo 2013 m. nustatytas principas, kad imamas atlyginimas už duomenų teikimą neturi viršyti jų dauginimo, teikimo ir platinimo ribinių sąnaudų. Minėtas atlyginimas turi būti skaičiuojamas įtraukiant tik teikimo „grynąsias sąnaudas“, t. y. su teikimu nesusijusios sąnaudos neturi būti įskaitomos.

Apskaičiuojant bendras metines duomenų teikimo išlaidas turi būti įskaitytos tik ekonomiškai pagrįstos ir tiesiogiai su duomenų teikimu susijusios administravimo išlaidos ir investicijos⁶⁷.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2016-07-20 įsakymas Nr. 3-245(1.5E) „Dėl viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo rekomendacijų patvirtinimo“.

⁶⁵ *Open Data Ireland: Open Data Publication Handbook, Insight Centre for Data Analytics, NUI Galway, May 2014 ir Open Data Technical Framework, Government Reform Unit Department of Public Expenditure and Reform, June 2015.*

⁶⁶ Įstatymuose nustatyti duomenų teikimo ribojimai – Nekilnojamojo turto registras, Nekilnojamojo turto kadastras; įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose – Žemės gelmių registras, Valstybinė geologijos IS, VĮ Lietuvos oro uostų Vilniaus filialo vieninga orlaivio aptarnavimo IS, Nacionalinė laivų eismo stebėsenos IS, Laivybos uosto valdymo IS, Integruota statistikos IS, Mokesčių mokėtojų registras, Juridinių asmenų dalyvių IS, Lietuvos integrali muziejų IS (IVPK Galimybių tyrimo, skirto atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modeliui apibrėžti, ataskaita. 2015 m., Vilnius, 2.2.2 skirsnis, 34–41 psl.).

⁶⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-30 nutarimu Nr. 739 patvirtintas Atlyginimo už valstybės registru ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos aprašas.

Lietuvoje reikalavimus duomenų teikimo kainodarai numato Atlyginimo už valstybės registų ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos aprašas⁶⁸, tačiau jis neatitinka Atnaujintos direktyvos kainodarai teikiamų reikalavimų ir rekomendacijų dėl ribinių ir nulinių sąnaudų metodo taikymo. Taigi prieš daugelį metų patvirtinti ir šiuo metu taikomi duomenų teikimo įkainiai viršija ribines sąnaudas, o tai neskatina visuomenės ir verslo pirkti viešojo sektoriaus duomenis ir juos naudoti.

Nustatyta, kad VĮ „Regitra“, VĮ ŽŪIKVC, Hidrometeorologijos tarnyba, apskaičiuodamos metines duomenų teikimo sąnaudas, įtraukia visas įstaigos ar registro patiriamas sąnaudas, nors dalis jų nėra susijusios su duomenų teikimu, todėl patvirtintos duomenų teikimo kainos yra didesnės, nei turėtų būti.

Institucijų paaiškinimai

VĮ „Regitros“ naudojamos buhalterinės apskaitos ir finansų valdymo apskaitos programos nesuteikia galimybių apskaičiuoti ir detalizuoti konkrečiai tik duomenų teikimo sąnaudas pagal sąnaudų kategorijas, nes įmonė teikia paslaugas 38 vietose, o teikiamų paslaugų spektras yra labai platus.

VĮ ŽŪIKVC skaičiuojant patirtas duomenų teikimo sąnaudas įtraukiamos visos registro patiriamos sąnaudas. Duomenų teikimas už atlyginimą sudaro labai nedidelę registrus administruojančių skyrių darbo dalį, todėl toks sąnaudų išskyrimas ekonomiškai netikslingas.

- Atlyginimo už duomenų teikimą dydžiai nekoreguoti 6–11 metų.

Europos Komisija pataria⁶⁹ nuolat (bent kartą per metus) atlikti duomenų teikimo sąnaudų ir paklausos vertinimus ir atitinkamai koreguoti mokesť. Taip pat rekomenduojama institucijoms reguliariai įvertinti galimą nulinių sąnaudų ir ribinių sąnaudų ekonominę naudą.

Peržiūrėjus 104 atlyginimo už duomenų teikimo dydžius⁷⁰ nustatyta, kad 93 proc. jų patvirtinti 2005–2012 m. ir nuo to laiko nesikeitė, t. y. nebuvo peržiūrėti ir perskaiciuoti atsižvelgiant į faktines sąnaudas. Įstaigos pripažįsta⁷¹, kad dalis įkainių už duomenų teikimą neatitinka faktinio sąnaudų lygio, taigi esami duomenų teikimo įkainiai gali neatitikti Europos Komisijos rekomendacijų.

- Nėra bendrų duomenų teikimo sąnaudų ir įkainių apskaičiavimo kriterijų.

Atnaujintoje direktyvoje nurodyta, kad viešojo sektoriaus įstaigos turi apskaičiuoti standartinį mokesť už dokumentų pakartotinį naudojimą, o esant nestandartiniais atvejais turi būti iš anksto nurodyta, į kokius veiksnius atsižvelgiama jį apskaičiuojant. Mokesčio dydis gali skirtis priklausomai nuo platinimo būdo (internetu ar ne) arba duomenų formato (skaitmeninio ar neskaitmeninio)⁷². Nustatyta, kad, apskaičiuojant atlyginimo už duomenų teikimą dydį, taikomi skirtingi standartinio įkainio apskaičiavimo principai (žr. 8 pav.).

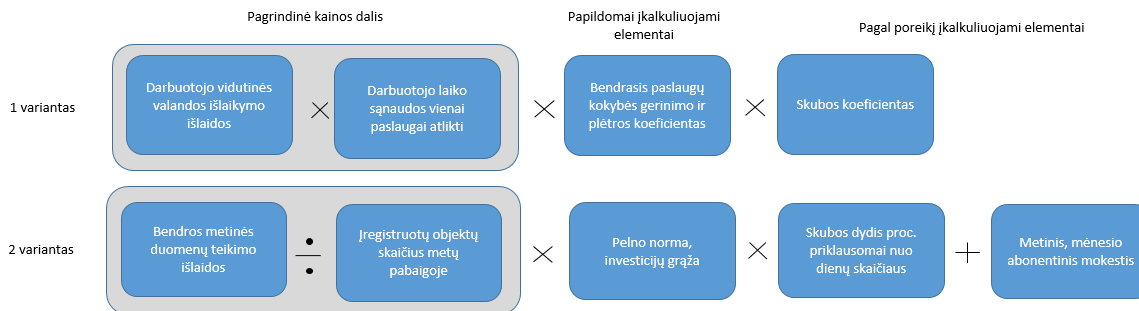
⁶⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-30 nutarimu Nr. 739 patvirtintas Atlyginimo už valstybės registų ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos aprašas.

⁶⁹ Europos Komisijos 2014-07-24 pranešimas Nr. 2014/C 240/01 „Rekomenduojamų standartinių licencijų, duomenų rinkinių ir mokesčio už pakartotinį dokumentų naudojimą apskaičiavimo gairės“.

⁷⁰ 9 registų (Nekilnojamojo turto; Juridinių asmenų; Adresų; Kelių transporto priemonių; Kelių transporto priemonių vairuotojų; Ūkinių gyvūnų; Žemės ūkio ir kaimo verslo; Traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų; Ūkininkų ūkio), Nekilnojamojo turto kadastro, Hidrometeorologinių paslaugų informacinės sistemos METIS.

⁷¹ VĮ „Regitra“ atstovo 2016-05-04 el. atsakymas į paklausimą; VĮ Registrų centro atstovo 2016-05-16 atsakymas į paklausimą.

⁷² Europos Komisijos 2014-07-24 pranešimas Nr. 2014/C 240/01 „Rekomenduojamų standartinių licencijų, duomenų rinkinių ir mokesčio už pakartotinį dokumentų naudojimą apskaičiavimo gairės“.

8 pav. Atlyginimo už duomenų teikimo vienetą apskaičiavimo variantų pavyzdžiai

Šaltinis: Valstybės kontrolė pagal teisės aktų⁷³ analizės duomenis

Nustatyta atvejų, kai pagal institucijų įkainių skaičiavimo metodikas⁷⁴ apskaičiuojant standartinį įkainį numatyta taikyti rizikos maržą, nors Atlyginimo už valstybės registrų ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos apraše⁷⁵ tokių dedamųjų nenumatyta. Taip pat nustatyta, kad taikoma pelno norma viršija maksimalų Europos Komisijos rekomenduojamą dydį (žr. pvz.).

Pavyzdys

Europos Komisijos rekomendacijose nurodyta, kad pagrįsta investicijų grąža⁷⁶ viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo atvejais paprastai negali viršyti 5 proc. Europos Centrinio Banko fiksuotos palūkanų normos. 2016-03-10 Europos Centrinis Bankas priėmė sprendimą pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų normą sumažinti iki 0,00 proc.⁷⁷, t. y. maksimali investicijų grąžos (pelno) norma galėtų būti 5 procentai. Tačiau nuo 2016 m. institucijos (VĮ Registrų centras, VĮ ŽŪIKVC), atsižvelgdamos į Vyriausybės 2015-08-05 nutarimą Nr. 826 (nors jis nėra atlyginimo už duomenų teikimą dydžio skaičiavimo pagrindas), taiko 7 proc. pelno normą.

Teisės aktuose nedetalizuota, kaip turi būti apskaičiuojamos duomenų teikimo sąnaudos ir atlyginimų dydžiai atsižvelgiant į duomenų teikimo būdus.⁷⁸ Nustatyta, kad kai kurios įstaigos, taikydamos tam tikrą duomenų teikimo būdą, juos teikia už tą pačią duomenų vieneto kainą nepriklausomai nuo pateikiamų duomenų kiekio, o kitose įstaigose kaina kyla priklausomai nuo vienos užklaustos metu gaunamos informacijos apimtys (žr. 1 lentelę).

⁷³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-30 nutarimu Nr. 739 patvirtintas Atlyginimo už valstybės registrų ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos aprašas ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002-07-16 įsakymu Nr. 366 patvirtinta Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos teikiamų hidrometeorologijos specialiųjų (monopolinių) paslaugų kainų nustatymo tvarka.

⁷⁴ VĮ Registrų centro Sąnaudų apskaitos ir įkainių nustatymo sistemos aprašas su skaičiavimais, 2014 m.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-30 nutarimu Nr. 739 patvirtintas Atlyginimo už valstybės registrų ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos aprašas.

⁷⁶ Investicijų grąža suteikia galimybę susigrąžinti investicines sąnaudas ir įtraukti realiąją grąžos (pelno) normą.

⁷⁷ Prieiga per internetą: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2016/html/pr160310.en.html>.

⁷⁸ Yra 3 teikimo būdai: duomenų paieška ir peržiūra; duomenų perdavimas; duomenų bazės išrašo ir registro duomenų pasikeitimų perdavimas.

1 lentelė. Taikomos duomenų teikimo kainos pagal duomenų teikimo būdus

Registro pavadinimas	Duomenų teikimo būdas	Kaina už duomenų vienetą, Eur
Ūkinių gyvūnų registras	Pagrindinio išrašo apie objektą/ subjektą perdavimas duomenų perdavimo kanalu pagal registro duomenų gavėjo pateiktą užklausą	1,74
	Išrašo su istorija apie objektą/ subjektą perdavimas duomenų perdavimo kanalu pagal registro duomenų gavėjo pateiktą užklausą	1,74
Juridinių asmenų registras	Trumpojo išrašo elektronine forma pateikimas	2,61
	Pagrindinių duomenų išrašo elektronine forma pateikimas	3,19
	Išplėstinio išrašo elektronine forma pateikimas	3,77

Šaltinis: Valstybės kontrolė pagal teisės aktų⁷⁹ analizės duomenis

Nustatyta, kad kai kurių registrų tvarkytojų gaunamos duomenų teikimo pajamos pagal sutartis (nestandartines užklausas) sudaro gana didelę dalį (iki 30 proc.) visų įstaigos gaunamų pajamų už registro duomenų teikimą⁸⁰. Apraše⁸¹ taip pat detaliau nustatyta ir tai, į kokius veiksmus turi būti atsižvelgiama apskaičiuojant atlyginimo už duomenų teikimą dydį pagal individualius asmenų pageidavimus⁸². Taigi dabartinis jų teikimo kainodaros teisinis reguliavimas leidžia taikyti išimtis ir neskatina atvėrimo.

Siekiant skatinti atverti duomenis, turėtų būti pakoreguota dabartinė atlyginimo už duomenų teikimą apskaičiavimo tvarka, nustatyti skaidrūs, patikimi ir objektyvus atlyginimo už duomenų teikimą apskaičiavimo kriterijai, detalizuoti ir suvienodinti sąnaudų, standartinės ir nestandartinės kainos dedamųjų apskaičiavimo reikalavimai. Taip pat reikėtų užtikrinti, kad duomenų teikimo įkainių apskaičiavimo mechanizmas būtų periodiškai peržiūrimas, o atlyginimo už duomenų teikimą dydis būtų perskaičiuojamas atsižvelgiant į duomenų teikimo sąnaudų ir paklausos vertinimo rezultatus.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-03-21 nutarimu Nr. 296 patvirtinti Atlyginimo valstybės įmonei Registrų centrui už naudojamąsi Juridinių asmenų registro duomenimis bei informacija, atlyginimo už Juridinių asmenų registro duomenų vienetą ir atlyginimo už pažymos, patvirtinančios jungtinius kompetentingų institucijų tvarkomus duomenis apie viešųjų pirkimų procedūroje dalyvaujantį tiekėją, išdavimą dydžiai (2012-06-20 nutarimo Nr. 728 redakcija) ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009-01-22 įsakymu Nr. 3D-28 patvirtintas Atlyginimo už Ūkinių gyvūnų registro duomenų teikimą dydžių aprašas (2014-12-23 įsakymo Nr. 3D-996 redakcija).

⁸⁰ VĮ Registrų centro pateiktai duomenimis: Adresų registro duomenų teikimo pajamos 2015 m. pagal nestandartines užklausas sudaro 31 proc. visų jo pajamų (32,4 tūkst. iš 105,4 tūkst. Eur), o Nekilnojamojo turto kadastro ir registro – 6 proc. (300,9 tūkst. iš 5 037,1 tūkst. Eur).

⁸¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-30 nutarimu Nr. 739 patvirtintas Atlyginimo už valstybės registrų ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos aprašas.

⁸² Apibendrinti, susisteminti statistinius duomenis ar informaciją arba duomenų pagrindu atlikti analizę, arba duomenis parengti pasinaudojant specialia programine įranga.

3. NESUKURTA VEIKSMINGA DUOMENŲ ATVĖRIMO ORGANIZACINĖ VALDYMO STRUKTŪRA

Duomenų atvėrimas reikalauja teisinių, institucinių, technologinių ir kultūrinių pokyčių, o tam reikia atitinkamai pasirengti. Valdymo organizacinė struktūra turi lemti šios iniciatyvos įgyvendinimo spartą, užtikrina, kad visi susiję dalyviai reikiamus pakeitimus atliktų laiku ir norimi duomenų atvėrimo tikslai būtų pasiekti. Reikšmingas viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo postūmis galimas tik tuomet, kai yra aktyvus šio proceso šeimininkas, turintis įgaliojimus ir kompetencijas. Analizuodami duomenų atvėrimo valdymo organizacinę struktūrą laikėmės nuostatos, kad ji yra veiksminga, kai:

- sukurta duomenų atvėrimo valdymo struktūra su aiškiais politiką formuojančių ir susijusių dalyvių atsakomybėmis ir veikiančiais priežiūros mechanizmais;
- veikia nevyriausybinis patariamasis organas – visos susijusios šalys kuo anksčiau įtraukiamos kuriant duomenų atvėrimo iniciatyvą;
- viešojo sektoriaus įstaigose už duomenų atvėrimą paskirtas atsakingas asmuo (grupė), nustatytos procedūros – įstaigos pasirengusios atverti turimus duomenis.

3.1. Duomenų atvėrimo valdymo struktūra nesudaro sąlygų sparčiau įgyvendinti atvirų duomenų iniciatyvą

Pagal gerąją praktiką⁸³ už duomenų atvėrimą valstybės mastu turėtų atsakyti viena įstaiga, turinti pakankamus įgaliojimus koordinuoti Vyriausybės duomenų atvėrimo programą ir užtikrinti, kad duomenų atvėrimo politika būtų įgyvendinta. Valdymo struktūra turi apimti sprendimų priėmimo, įgyvendinimo, vyriausiojo duomenų valdymo įgalotinio (angl. *CIO*⁸⁴), nevyriausybės patariamąsias, techninių klausimų grupes, organizavimo mechanizmus. Visi duomenų atvėrimo valdymo struktūros dalyviai turi turėti aiškias funkcijas ir pakankamus įgaliojimus, kad būtų užtikrintas sklandus ir spartus duomenų atvėrimo tikslų ir uždavinių įgyvendinimas.

Išanalizavus esamą teisinį reguliavimą ir įstaigų vykdytą veiklą, nustatyta, kad duomenų atvėrimo politiką formuojančių ir susijusių dalyvių atsakomybės šių duomenų srityje nenustatytos ir aiškiai neatskirtos, todėl nustatyti kontrolės mechanizmai neveiksmingi – neskatina spartesnio duomenų atvėrimo iniciatyvos įgyvendinimo:

- Duomenų atvėrimo politikos formavimo ir įgyvendinimo funkcijos numatytos nuo 2017 m.

Teisės aktuose iki 2016 m. spalio mėn. nebuvo įvardytos šios srities politikos formavimo ir įgyvendinimo funkcijos, todėl nebuvo sudarytos sąlygos šios srities politikos formuotojui turėti reikiamus įgaliojimus šalies mastu koordinuoti duomenų atvėrimą. 2013 m. atvirų duomenų iniciatyvas⁸⁵ koordinavo Ūkio ministerija, tačiau vėliau ji aktyviai nedalyvavo formuojant atvirų duomenų politiką. Nuo 2013 m. pabaigos faktiškai politiką šioje srityje formuoja, koordinuoja ir įgyvendina Susisiekimo ministerija ir IVPK. Šios įstaigos atsako už strateginiuose dokumentuose

⁸³ *Open Data Readiness Assessment (ODRA) Methodology Ver. 3.1, 2015; The World Bank's Open Government Data Working Group*; prieiga per internetą: <http://opendatatoolkit.worldbank.org/en/odra.html>.

⁸⁴ *CIO – Chief information officer.*

⁸⁵ Vykdytos veiklos ir rezultatai pateikiami interneto tinklalapyje <http://data.ukmin.lt/apie.html>.

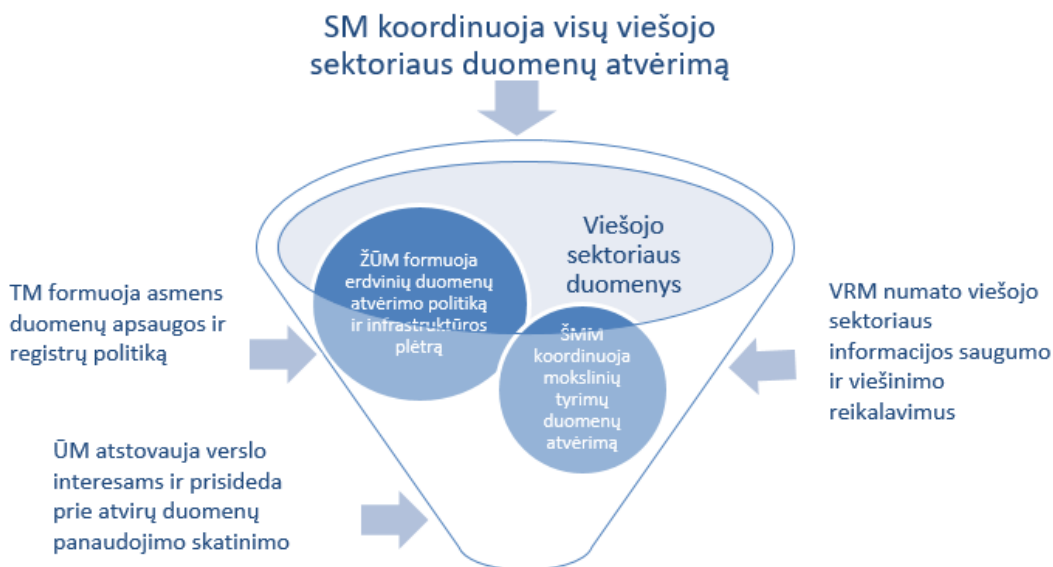
nurodytų su duomenų atvėrimu susijusių uždavinių ir priemonių įgyvendinimą.

Seimas 2016 m. spalio 11 d. priėmė teisės aktų pakeitimus⁸⁶, kuriais planuojama suteikti duomenų atvėrimo politikos formavimo įgaliojimus, įstatymų pakeitimai turėtų įsigaliooti 2017 m.

- Neaiškios su duomenų atvėrimo politikos formavimu susijusių dalyvių atsakomybės.

Duomenų atvėrimo politika glaudžiai susijusi su kai kurių ministerijų veiklos sričių politikos formavimu, tačiau šių dalyvių atsakomybės formuojant bendrą atvirų duomenų politiką nėra identifikuotos ir suderintos su Susisiekimo ministerijos ir IVPK kompetencija. Taip pat duomenų atvėrimą tam tikrose srityse faktiškai koordinuoja kitos ministerijos (žr. 9 pav.).

9 pav. Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo dalyviai

Šaltinis: Valstybės kontrolė

- Nėra duomenų atvėrimo procesą koordinuojančių asmenų.

Užsienio šalių praktika (Didžioji Britanija, Airija, JAV) rodo, kad vyriausiasis duomenų valdymo įgaliotinis aktyviai prisideda prie duomenų atvėrimo iniciatyvos įgyvendinimo, jis yra tarpinė grandis tarp politiką formuojančios ir įgyvendinimą užtikrinančių institucijų, koordinuoja institucijose paskirtų duomenų atvėrimo koordinatorių (grupių) darbą.

Susiekimo ministerijoje dirbančio vyriausiojo valstybės informacinių išteklių valdymo įgaliotinio duomenų atvėrimo valdymo įgaliojimai nepakankami (neapibrėžtas vaidmuo duomenų atvėrimo srityje), o viešojo sektoriaus įstaigose duomenų atvėrimo funkcijos taip pat nėra aiškiai nustatytos. Įgaliotinis daugiausia dėmesio skiria informacinių išteklių konsolidavimui, o veikla duomenų atvėrimo srityje apima dalyvavimą derinant teisės aktus. Apklausos duomenimis, 74 proc. įstaigų (14 iš 19) nėra duomenų atvėrimo procesą koordinuojančio asmens, nors atveriant duomenis dalyvauja daug asmenų (pagrindines veiklos funkcijas atliekantys darbuotojai, ryšių su visuomene atstovai, teisininkai, informacinių technologijų specialistai).

⁸⁶ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2666 ir Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo Nr. XI-1807 5, 6, 27 ir 43 straipsnių pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2668.

- Neveikia atlyginimo už duomenų teikimą dydžių apskaičiavimo priežiūros mechanizmas.

Europos Komisijos rekomendacijose nurodyta, kad mokestis už pakartotinį duomenų naudojimą turi būti apskaičiuotas teisingai ir taip, kad jį būtų galima patikrinti⁸⁷. Atlyginimo už duomenų teikimą dydžiai (teikiant juo iš registru ar informacinių sistemų) turėtų būti tvirtinami prieš tai suderinus juos su Konkurencijos taryba⁸⁸.

Atsakomybė už kainodaros valdymą turėtų būti pakoreguota, nes Konkurencijos taryba nuo 2015 m. gegužės mėn. nevertina atlyginimo už duomenų teikimą kainų pagrįstumo. Iki tol taikyta įkainių derinimo procedūra turėjo trūkumų: sąnaudų ir kainų pagrįstumas vertintas neturint metodikų, sąnaudų paskirstymo ir apskaičiavimo taisyklių.

Konkurencijos tarybos paaiškinimas

Nuo 2015-05-01, panaikinus Kainų įstatymą⁸⁹, Konkurencijos taryba šių kainų pagrįstumo nevertina, nes tam nėra įstatyminio pagrindo. Konkurencijos tarybos atstovas paaiškino, kad kainas derindavo pagal galimybes, detalai žinoti kokių nors normatyvų (darbo, medžiagų ir kt. sąnaudų) pagrįstumo neturėjo galimybių. Skaičiavimai buvo paremti įmonių nustatytais normatyvais, kai jie sukeldavo abejonių, buvo prašoma paaiškinti ir pagrįsti jų dydžius. Tokiai kontrolei, jeigu ji reikalinga, vykdyti reikėtų skirti profesionalius darbuotojus, dirbančius su kainomis. Konkurencijos tarybos atliekamas įkainių derinimas buvo gana žemo lygio, nes: a) nežinojome ir negalėjome patikrinti sąnaudų normatyvų; b) nėra nustatytų pelno normatyvų; c) nėra nustatytų principų, kaip paskirstomos bendrosios (fiksotos) išlaidos įvairioms paslaugoms (monopolinėms ir kitoms).

EBPO ekspertų vertinimu⁹⁰, esant neaiškiai institucijų lyderystei, valstybei gali kilti sunkumų išgryninant vaidmenis ir atsakomybes informacijos ir ryšių technologijų srityse (ir atveriant duomenis), šioje srityje siekiant bendrų (nacionalinių) tikslų.

2016 m. Susisiekimo ministerija pateikė Seimui svarstyti TGIĮ projektą, kuriame numatytos pagrindinių duomenų atvėrimo dalyvių – Vyriausybės, Susisiekimo ministerijos ir IVPK – atsakomybės ir funkcijos. Šis teisės aktas⁹¹ turėtų įsigalioti nuo 2017 m. balandžio 1 d., tačiau siekiant suderinti šios srities politikos formavimą ir įgyvendinimą reikėtų:

- nustatyti politikos įgyvendinimo atsakomybes ir identifikuoti Ūkio, Vidaus reikalų, Teisingumo ministerijų, vyriausiojo ir įstaigų duomenų valdymo įgaliotinių funkcijas šioje srityje;
- nustatyti politikos formuotoją (-us) ir suderinti Susisiekimo, Žemės ūkio bei Švietimo ir mokslo ministerijų duomenų atvėrimo koordinavimo atsakomybių ribas;
- užtikrinti atlyginimo už duomenų teikimą priežiūrą.

3.2. Nepanaudojamas turimas susijusių šalių potencialas kuriant ir įgyvendinant atvirų duomenų politiką

Užsienio šalių (Didžiosios Britanijos, Airijos, JAV) duomenų atvėrimo praktika rodo, kad atveriant duomenis turi būti kuo anksčiau įtraukiamos visos susijusios šalys (pvz.: nevyriausybinės

⁸⁷ Europos Komisijos 2014-07-24 pranešimas Nr. 2014/C 240/01 „Rekomenduojamų standartinių licencijų, duomenų rinkinių ir mokesčio už pakartotinį dokumentų naudojimą apskaičiavimo gairės“.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-30 nutarimu Nr. 739 patvirtintas Atlyginimo už valstybės registru ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos aprašas.

⁸⁹ Lietuvos Respublikos kainų įstatymo Nr. I-413 pripažinimo netekusiu galios įstatymas, 2014-11-06 Nr. XII-1299.

⁹⁰ OECD *LT fostering open and inclusive policy making*, 2015 m., 104 psl.

⁹¹ Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo Nr. VIII-1524 pakeitimo įstatymas, 2016-10-11 Nr. XII-2666.

organizacijos, naudotojų grupės, atitinkamų duomenų sektorių atstovai, programinės įrangos kūrėjai, duomenų atvėrimo ekspertai), nes tai padeda tinkamai nustatyti esamus duomenų atvėrimo poreikius ir plėtoti atvirų duomenų iniciatyvas, taip siekiant kuo didesnės naudos visuomenei ir verslui⁹². Pagal gerąją praktiką valdant viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą dalyvauja ir nevyriausybiniis patariamasis organas.

Lietuvoje nuo 2010 m. prie viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo iniciatyvų aktyviai prisidėjo nevyriausybinių organizacijos, asociacijos ir kiti visuomenės atstovai, kurie organizuoja įvairius renginius, diskusijas šioje srityje, kuria įrankius, kuriais gali naudotis gyventojai.

Viešojo sektoriaus turimų duomenų sisteminimo ir atvėrimo iniciatyvos

Nuo 2010 m. „Transparency International“ Lietuvos skyrius pradėjo kurti internetinius įrankius, kurie padeda piliečiams lengviau įsitraukti į sprendimų priėmimą ir antikorupcinę veiklą: sukurtas žiniasklaidos savininkų ryšio nustatymo įrankis S.T.I.R.N.A.info (www.stirna.info), iniciatyva „Atviras teismas“ (www.atvirasteismas.lt), įrankiai: www.ParasykLiemis.lt, www.SkaidrumoLinija.lt, www.ManoSeimas.lt.

Nuo 2012 m. teikiama susisteminta informacija apie nekilnojamąjį turtą ir gyvenimo kokybę (startuolis <http://kurgyvenu.lt/>).

JPP „Kurk Lietuvai“ 2013 m. kartu su Ūkio ministerija ir Vyriausybės kanceliarija vykdė tris viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo projektus, parengė galimybių studiją⁹³, 2015 m. su Vilniaus m. savivaldybe vykdė projektą „Atvirų duomenų modelis Lietuvos savivaldybėms“ (žr. <http://kurkl.lt/projektai/>).

Asociacija INFOBALT ir kt. atstovai organizavo renginius, diskusijas: atvirų duomenų hakatonas⁹⁴ „Open Data Fest 2015 Vilnius“, interneto forumas <https://groups.google.com/forum/#!forum/atviriduomenys>.

Šios iniciatyvos sutelkė duomenų atvėrimo entuziastus ir įtraukė ekspertus, bet neturėjo tęstinumo ir poveikio formuojant duomenų atvėrimo politiką. Informacinės visuomenės ir valstybės informacinių išteklių plėtros srityje veikia keletas struktūrų⁹⁵, bet tai neužtikrina nuolatinio visų susijusių šalių (viešojo sektoriaus, visuomenės ir verslo) įtraukimo ir bendradarbiavimo formuojant ir įgyvendinant duomenų atvėrimo politiką. Apie šios srities pokyčius sužinoma derinant teisės aktų projektus, neįtraukiami suinteresuoti asmenys.

Susijusių šalių nuomonės

- Trūksta tarpinstitucinės atsakomybės, įsitraukimo į bendrą veiklą, šiuo metu žiūrima tik į vieną instituciją, tačiau manoma, kad ji nesugebės visko įgyvendinti.
- Inovacijų ir technologijų proveržis įmanomas tik sujungus visus atviros prieigos šaltinius ir sudarant sąlygas visiems juos naudoti pakartotinai (įmonių R&D, mažesni tyrimų centrai, valstybinio sektoriaus žinybų plėtros padaliniai ir t. t.). Mokslinių tyrimų duomenų atviroji prieiga turi kuo glaudžiausią sąsają su atvirų duomenų pakartotiniu naudojimu, nes šiuo metu Lietuvoje daugelyje pažangių technologijų sričių žinios kaupiamos universitetuose. Todėl labai svarbu į procesą įtraukti Švietimo ir mokslo ministeriją, aukštojo mokslo institucijas ir Lietuvos mokslo tarybą, nes kitaip procesas nevyks.
- Visuomenės atstovai nurodo, kad reikėtų nepriklausomos oficialios atvirų duomenų darbo grupės, kuri užsiimtų techniniu, galbūt ir administraciniu įgyvendinimu ir įtrauktų

⁹² Galimybių tyrimas, skirtas atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modeliui apibrėžti, IVPK, PwC, 2015 m.

⁹³ Atvirų duomenų įgyvendinimo Lietuvoje galimybių studija, JPP „Kurk Lietuvai“ ir Ūkio ministerija, 2013 m.

⁹⁴ Hakatonas – programinės įrangos kūrėjų maratonas. Jis gali būti orientuotas į inovacijų kūrimą, prie to prisideda ne tik programuotojai, bet ir bendruomenės nariai (<http://hackathon.lt/hakatonas/>).

⁹⁵ Atviros Vyriausybės partnerystės darbo grupė, Valstybės informacinių išteklių valdymo taryba, Skaitmeninės darbotvarkės taryba.

visuomenės, nevyriausybinių organizacijų, verslo atstovus, mokslininkus, valdininkus. Tokia darbo grupė sėkmingai veikia Slovakijoje, kuri Open Data judėjimą pradėjo prieš 5 metus.

Bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis ir naudotojų grupėmis sudarytų sąlygas sparčiau atverti paklausiausius viešojo sektoriaus turimus duomenis ir padėtų nustatyti duomenų atvėrimo prioritetus. Atverti duomenis valstybiniu ir instituciniu lygiu būtų lengviau, jei į planuojamas veiklas (portalo kūrimą, įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų rengimą ir kt.) būtų įtraukiami viešojo sektoriaus, duomenų atvėrimo bendruomenės nariai, tai paspartintų dalijimąsi gerais pavyzdžiais.

3.3. Viešojo sektoriaus įstaigos nepasirengusios atverti turimus duomenis, nes per mažai žinoma apie duomenų atvėrimo būdus ir naudą

Siekiant atverti turimus duomenis labai svarbu turėti parengtas aiškias ir kokybiškas jų atvėrimo procedūras, metodikas ar standartus, daug kas priklauso nuo specialistų, kurie turi užtikrinti duomenų atvėrimą institucijose, turimų žinių ir duomenų atvėrimo naudos suvokimo. Užsienio šalių patirtis rodo, kad tinkamai nepasiruošus, atvėrimo procesas tampa sunkiai įgyvendinamas. Pavyzdžiui, Vokietijai nepavyko sukurti reprezentatyvios centralizuotos svetainės, kurioje būtų pateikiami institucijų atviri duomenys, nes nebuvo surinkta pakankamai aktualių duomenų ir nebuvo sukurta nuosekli licencijavimo tvarka⁹⁶.

Nustatėme, kad viešojo sektoriaus įstaigos abejoja dėl turimų duomenų atvėrimo teikiamos naudos, baiminasi atverti turimą informaciją, skirtingai supranta duomenų inventorizacijos esmę⁹⁷, nežino, kaip taikyti atvirą licenciją atveriant duomenis.

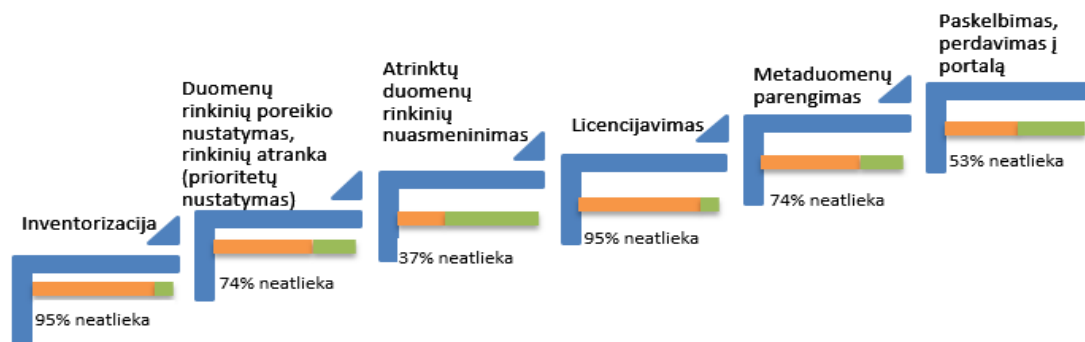
Pavyzdys

26 proc. (5 iš 19) įstaigų nežino, kiek ir kokių duomenų turi, nevienodai suprato, kas yra duomenų rinkinys ir ką jis turi apimti; neaišku, kaip ir ką reikėtų nuasmeninti, todėl baiminamasi, kad sujungus duomenis iš kelių šaltinių atsiras galimybė identifikuoti asmenis. Dvi įstaigos nurodė, kad visi jų turimi duomenys yra asmens duomenys, todėl gali būti skelbiama tik statistinė informacija, o nuasmeninimo galimybė eliminuojama.

Viešojo sektoriaus įstaigose duomenų atvėrimo iniciatyvos vykdomos nenuosekliai, o atvertų duomenų pasiūla gali neatitikti faktinio jų poreikio, nes atvėrimo prioritetai dažniausiai pasirenkami nenustačius poreikio. 95 proc. įstaigų neatlieka duomenų inventorizacijos, 74 proc. (14 iš 19) neanalizuoja išorės vartotojų poreikių (apklausų duomenų ar užklausų rezultatų) ir neturi duomenų atvėrimo procedūros (tvarkos), todėl kol kas tikslus jų atvėrimo mastas nežinomas (žr. 10 pav.).

⁹⁶ Atvirų duomenų įgyvendinimo Lietuvoje galimybių studija, JPP „Kurk Lietuvai“ ir Ūkio ministerija, 2013 m.

⁹⁷ IVPK 2015-04-09 Galimybių tyrimo, skirto atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modeliui apibrėžti, ataskaitoje nurodyta, kad atlikdamos duomenų rinkinių inventorizaciją institucijos turėtų sudaryti savo tvarkomų duomenų rinkmenų sąrašą ir įvertinti šių rinkmenų kokybę, atsižvelgdamos į pagrindinius duomenų kokybės kriterijus (tikslumą, prieinamumą, išsamumą, atitiktį, nuoseklumą, patikimumą, apdorojamumą, tinkamumą, pateikimą laiku).

10 pav. Duomenų atvėrimo žingsniai nenuoseklūs

Šaltinis: Valstybės kontrolė pagal 19 įstaigų apklausos duomenis

Siekdamas informuoti viešojo sektoriaus įstaigas apie atvirus duomenis, IVPK 2014 m. organizavo seminarą, kuriame pristatė Atnaujintos direktyvos pakeitimą, ES ir Lietuvos atvirų duomenų iniciatyvas. Mokymų ir sklaidos šioje srityje trūksta – 47 proc. (9 iš 19) įstaigų nė karto nedalyvavo renginiuose ar mokymuose, kurie būtų susiję su duomenų atvėrimu.

Nepaisant aprašytų duomenų atvėrimo trūkumų, kai kurios viešojo sektoriaus įstaigos 2011–2016 m. siekė atverti turimus duomenis, kūrė portalus, pateikė susistemintus duomenis⁹⁸.

Siekiant padėti viešojo sektoriaus įstaigoms tinkamai pasirengti atverti turimus duomenis, reikėtų parengti mokymų programą ir organizuoti mokymus paklausiausius duomenų rinkinius turinčioms įstaigoms (įtraukiant ir savivaldybių įstaigas), kad būtų patobulintos jų žinios apie atvirus duomenis, jų teikiamą naudą. Į renginius būtų tikslinga kviešti įstaigas, visuomenės ar verslo atstovus, kurie jau pažengę duomenų atvėrimo srityje ir galėtų pasidalyti turima patirtimi.

⁹⁸ Valstybės tarnybos departamentas pateikia duomenis apie valstybės tarnybą (<http://statistika.vtd.lt/index.html>); Viešųjų pirkimų tarnyba pateikia viešųjų pirkimų informaciją (<http://www.freedata.lt/vpt/>); Vilniaus miesto savivaldybė atvėrė transporto, biudžeto ir kitus duomenis (http://www.vilnius.lt/lit/Atviri_duomenys/4206, github.com/vilnius ir atviras.vilnius.lt/tinklarastis), pateikia viešus Vilniaus miesto savivaldybės GIS duomenis .csv, .kml, .shp formatais (gis.opendata.lt).

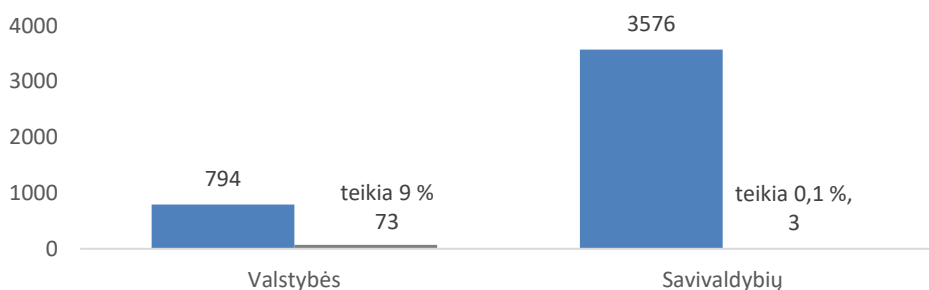
4. DEVYNERIUS METUS VEIKIANTIS INFORMACIJOS RINKMENŲ SĄRAŠAS NESUDARO SĄLYGŲ EFEKTYVIAI NAUDOTI VIEŠOJO SEKTORIAUS TURIMUS DUOMENIS

Siekiant vienoje vietoje sukaupti informaciją apie valstybės ir savivaldybių institucijų tvarkomas duomenų rinkmenas ir suteikti galimybę naudotojams prieiti prie jų, Lietuvoje sukurta technologinė aplinka, kurioje nuo 2006 m.⁹⁹ skelbiamas IRS (<http://opendata.gov.lt>).

IRS veikia devynerius metus, bet vis dar nėra žinoma, kiek duomenų rinkinių viešasis sektorius tvarko – informaciją IRS skelbia tik 1,74 proc. viešojo sektoriaus institucijų ir įstaigų, iš kurių savivaldybės sudaro labai mažą dalį, nors minėta direktyva taikoma visoms viešojo sektoriaus institucijoms ir įstaigoms¹⁰⁰ (žr. 11 pav.).

11 pav. Dauguma viešojo sektoriaus įstaigų neskelbia duomenų rinkinių

Šaltinis: Valstybės kontrolė pagal viešojo sektoriaus ataskaitas¹⁰¹ ir IRS 2016 m. kovo mėn. duomenis

IVPK, atlikdamas IRS skelbiamos informacijos priežiūrą, periodiškai informuoja institucijas apie būtinybę IRS teikti informaciją apie turimus duomenų rinkinius ir laiku ją atnaujinti. IVPK nuomone, šiuos rinkinius gali turėti tik institucijos, kurios tvarko valstybės informacinius išteklius, todėl duomenų rinkinius teikia 90 iš 199 informacinių sistemų ir registrų tvarkytojų¹⁰². Įvertinę IRS patektą informaciją, nustatėme, kad IVPK taikomos priemonės neužtikrina skelbiamos informacijos kokybės, nes didžioji dalis portale pasiekiamų duomenų yra pirmojo brandos lygio¹⁰³, informacija neatnaujinama.

IRS viešiami pavieniai duomenys, informacija neaktuali

2016 m. kovo mėn. duomenimis, iš viso IRS skelbiama informacija apie 463 duomenų rinkinius.

Atlikę 11 iš 19 apklaustų institucijų IRS skelbiamos informacijos peržiūrą, nustatėme, kad:

- 91 proc. institucijų duomenų rinkinius skelbia uždara formatais (pvz.: PDF, XLS);
- 64 proc. nurodė, kad duomenų pateikimas į portalą buvo vienkartinis veiksmas ir nuo įkėlimo duomenų rinkiniai nebuvo atnaujinti. Taip pat šios institucijos pateikė informaciją ne apie visus turimus rinkinius, kuriuos skelbė savo interneto svetainėje. Institucijose

⁹⁹ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2016-07-12 įsakymu Nr. T-65 patvirtinti Informacijos rinkmenų sąrašo nuostatai. IRS programinei įrangai sukurti panaudota 11,5 tūkst. Eur, 2013–2015 m. palaikymui skirta 6,13 tūkst. Eur.

¹⁰⁰ Valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijoms, viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms ir vienos ar kelių tokių valdžios institucijų ar vienos ar kelių tokių viešosios teisės reglamentuojamų įstaigų asociacijoms.

¹⁰¹ 2014 metų viešojo sektoriaus ataskaita, Vidaus reikalų ministerija, 2015 m.

¹⁰² IVPK 2016-10-26 raštas Nr. S-1058 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Ar užtikrinamas viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimas“.

¹⁰³ 1 žvaigždutė – turinys publikuojamas žiniatinklyje (bet kokių formatu) pagal atvirą licenciją.

tvarkomų duomenų rinkinių skaičius gerokai skiriasi: trečdalis institucijų ir įstaigų skelbia informaciją tik apie vieną tvarkomą duomenų rinkinį, o kai kurios – apie 47–55 rinkinius;

- 64 proc. pateikė netinkamas nuorodas į duomenų rinkinius. 25 proc. (36 iš 145) nuorodų netinkamos: 10 atvejų nuoroda nebuvo aktyvi (neveikė), 14 atvejų nėra nukreipiama į duomenų rinkinių paskelbimo vietą, 12 atvejų prašoma prisijungti, suvesti kodus, ir pan.;
- skirtingi duomenų rinkiniai pateikiami kaip vienas rinkinys, subjektų interneto puslapyje duomenys pateikiami skirtingose vietose, juos sudėtinga surasti.

Naudojamas IRS nesukuria galimybių atverti duomenis, nes neatitinka gerosios praktikos rekomendacijų (3 priedas): jame nėra importo, pakartotinės inventORIZacijos ir stebėsenos sekcijų, sąsajų su kitais Lietuvos, ES ir kitų šalių portalais. Duomenys į IRS suvedami rankiniu būdu, viešojo sektoriaus subjektai nurodo, kad tai padidina administracinę našta ir neskatina efektyviai teikti duomenis. Dėl šių priežasčių visuomenei ir verslui vis dar nesukurtos galybės greitai ir patogiai surasti viešojo sektoriaus turimus duomenis ir naudoti juos sukuriant pridėtinę vertę.

EBPO 2015 m. konstatavo¹⁰⁴, kad Lietuva turi tik dalį reikiamos infrastruktūros, įžvelgė riziką, kad kuriant patobulintą atvirų duomenų portalą gali būti kartojamos klaidos, ir pateikė siūlymus atveriant duomenis pasinaudoti gerąja praktika.

EBPO įžvalgos, kaip nekartoti klaidų panaudojant 4 mln. Eur

Įgyvendinama direktyvą Lietuva sukūrė dalį atvirų duomenų infrastruktūros (pirminį atvirų duomenų portalą). Susisiekimo ministerija šiuo metu planuoja išleisti apie 4 mln. Eur naujam, pranašesniajam atvirų duomenų portalui kurti. [...] Tokiose šalyse kaip Prancūzija, Didžioji Britanija ar JAV, efektyvus buvo eksperimentavimas ir ankstyvas bendradarbiavimas su potencialiais viešojo sektoriaus duomenų naudotojais. Yra rizikos, kad Lietuva sumanė kurti naują portalą tradiciniu el. paslaugų kūrimo būdu ir dėl to gali pakartoti šias klaidas. Jei tik viena ministerija prisiimtų atsakomybę už viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo projektą ir būtų sutelktas dėmesys į duomenų pasiūlą nenustačius tikrosios paklausos ir jos neskatinant, būtų neišnaudotos visos galimybės.

Šioje srityje lyderiaujančios šalys pradeda nuo *alpha* ir *beta* nacionalinių portalų etapų, kuriuose aktyviai dalyvauja verslo sektorius, visuomenė, mokslininkai ir pavieniai asmenys, kad būtų galima kuo geriau nustatyti viešojo sektoriaus duomenų paklausą ir pakartotinio panaudojimo būdus.

EBPO pateikia Kanados¹⁰⁵, Korėjos¹⁰⁶ ir Lenkijos¹⁰⁷ atvirų duomenų portalus kaip gerąją praktiką.

Siekiant viešojo valdymo institucijų veiklos atvirumo visuomenei, iki 2019 m. numatyta sukurti naują Lietuvos atvirų duomenų portalą ir integruoti į Europos bendrą skaitmeninę rinką¹⁰⁸. Taigi realius viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimo rezultatus matysime įgyvendinus naujo atvirų duomenų portalo sukūrimo projektą, nes Lietuvoje kol kas nėra viešojo sektoriaus duomenims atverti būtinos (tinkamos) infrastruktūros.

¹⁰⁴ OECD. 2015. *Lithuania: Fostering Open and Inclusive Policy Making*. OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paris; prieiga per internetą: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264235762-en>, 117 psl.

¹⁰⁵ *Open Government Portal and the Canadian Open Data Experience* (CODE); prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/gov/canada-OD-experience.pdf>.

¹⁰⁶ *Open Data Big Bang Project*; prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/gov/Korea-OD-big-bang.pdf>.

¹⁰⁷ *National Open Data Portal*; prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/gov/poland-OD-portal.pdf>.

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016-05-30 pasitarimo sprendimo priedas „Lietuvos dalyvavimo atviros Vyriausybės partnerystės tarptautinėje iniciatyvoje 2016–2018 metų veiksmų planas“, 6 psl.; prieiga per internetą: https://lrk.lrv.lt/uploads/lrvk/documents/files/2016_05_30%20_AVP_planas.pdf.

2019 m. galėsime įsitikinti, kokios naudos davė investicijos į naują duomenų atvėrimo portalą

IVPK kartu su ministerijų ir joms pavaldžių įstaigų atstovais, įgyvendindamas šį Atviros Vyriausybės įsipareigojimą, iki 2019 m. turi:

- sukurti centralizuotą prieigą prie Lietuvos viešojo sektoriaus atvirų duomenų metaduomenų ir duomenų rinkinių;
- sukurti patogias technines galimybes susirasti ir gauti atvirus duomenis;
- įdiegti pažangius metaduomenų tvarkymo metodus;
- išugdyti viešojo sektoriaus kompetenciją atvirų duomenų srityje;
- integruoti Lietuvos atvuruosius duomenis į ES bendrą skaitmeninę rinką.

Planuojama atverti 300 duomenų rinkinių¹⁰⁹. IVPK paaikšino, kad toks siekis nustatytas ekspertų, atsižvelgiant į atvirų duomenų rinkinio sampratą, bendrą valstybės informacinių sistemų ir registru skaičių, dabartiniame IRS esantį įrašų skaičių ir atliekant tyrimą, skirtą atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modeliui apibrėžti, surinktą informaciją.

Planuojami duomenų atvėrimo rezultatai gali neturėti esminio poveikio, nes pasirinktas jų atvėrimo siekis (duomenų rinkinių skaičius) neatspindi faktinio viešojo sektoriaus turimų duomenų rinkinių skaičiaus ir atvėrimo poreikio (kiek jie reikalingi naudotojams), o labiau sietinas su turimu bendru valstybės informacinių sistemų ir registru skaičiumi. Taip pat į atvirų duomenų portalo kūrimo procesą neįtrauktos savivaldybės.

Įgyvendinant šį atviros Vyriausybės įsipareigojimą, svarbu atkreipti dėmesį į EBPO pastabas ir siūlymus pasinaudoti gerąja praktika kuriant atvirų duomenų portalą. Susisiekimo ministerija, siekdama nekartoti techninės infrastruktūros kūrimo klaidų, naujo portalo techninėje specifikacijoje turėtų numatyti grįžtamojo ryšio gavimo, poveikio, atvėrimo kokybės (kiekybės) gerinimo, inventorizacijos ir stebėsenos funkcijas¹¹⁰, nes tai leidžia efektyviau valdyti duomenų atvėrimo paklausos ir pasiūlos procesus.

Nelaukiant naujo atvirų duomenų portalo iki 2019 m., reikia efektyviau panaudoti turimą technologinę infrastruktūrą, pvz., inventorizavus neatvertus prioritetinius viešojo sektoriaus duomenis, viešai juos skelbti. Taip pat būtina užtikrinti nuolatinę IRS skelbiamos informacijos kokybės kontrolę.

L. e. p. Informacinių technologijų
audito departamento direktorė

Živilė Simonaitytė

Informacinių technologijų audito departamento
vyresnioji valstybinė auditorė

Venera Michalovska

¹⁰⁹ IVPK 2015-05-29 projektiniame pasiūlyme įtraukti projektą į preliminarų iš 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų lėšų bendrai finansuoti planuojamų projektų (2 prioritetas, 2.3.1 uždavinys) sąrašą nurodytas produkto rezultatas (4 skyrius).

¹¹⁰ Portale turėtų būti galimybė teikti prašymus, gauti atsakymus ir formuoti statistiką, atsiliepimus apie konkrečių atvertų duomenų kokybę, atvaizduoti duomenų naudojimo statistiką ir atvėrimo poveikį, užtikrinti sąveiką su kitais duomenų atvėrimo portalais (pvz., ES), peržiūrėti portale skelbiamus duomenis naudojant labiausiai paplitusius formatus.

Valstybinio audito ataskaitos kopijos (po vieną egz.) pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

Auditas atliktas, vykdant 2016-01-18 pavedimą Nr. P-90-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Živilė Kindurytė (grupės vadovė iki 2016-05-13), Venera Michalovska (grupės vadovė nuo 2016-05-16), Rimgaudas Gamulis ir Jurgita Musteikienė (iki 2016-04-29).

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar užtikrinamas viešojo sektoriaus
 turimų duomenų atvėrimas“
 1 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Priemonės	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
Siekiant užtikrinti strategijos „Lietuva 2030“ pažangos darbų (siekių) nuoseklų įgyvendinimą:				
1.	suformuoti duomenų atvėrimo strategines nuostatas (viziją, misiją, atvėrimo principus, tikslus, prioritetus ir uždavinius);	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	Papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-03-12 nutarimu Nr. 244 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas) patvirtintą Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programą „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ (toliau – SDP) ir joje numatyti duomenų atvėrimo tikslą ir uždavinį.	2017 m. IV kv. kv.
2.	patvirtinti detalų duomenų atvėrimo įgyvendinimo planą, jame numatyti siektinus trumpojo laikotarpio prioritetus, dalyvius, priemones ir rezultatus, o planuojant būsimų laikotarpių užduotis, susijusias su duomenų atvėrimu, numatyti vertinimo kriterijus, kurie leistų geriau įvertinti atvirumo pažangą ir poveikį;	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	Papildyti SDP duomenų atvėrimo vertinimo kriterijais ir rodikliais.	2017 m. IV kv. kv.
3.	nustatyti duomenų atvėrimo vertinimo ir stebėsenos sistemą, fiksuojančią šios srities metinę pažangą ir trumpojo laikotarpio tikslų pasiekimo poveikį, kurį įvertintų ir nepriklausomi ekspertai.	Susisiekimo ministerija, IVPK	3.1. Parengti atvirų duomenų pažangos ir poveikio vertinimo metodiką. 3.2. Papildyti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2014 m. rugsėjo 11 d. įsakymą Nr. 3-356 „Dėl darbo grupės – Skaitmeninės darbotvarkės tarybos sudarymo“ susisiekimo ministro įsakymą (toliau – Įsakymas) ir nustatyti, kad Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos (toliau – IVPK) pateikia Įsakymu patvirtintai darbo grupei – Skaitmeninės darbotvarkės tarybai (toliau – SDT) duomenų atvėrimo metinės pažangos ir trumpojo laikotarpio tikslų pasiekimo poveikio vertinimą; papildyti Įsakymu patvirtintą SDT darbo tvarkos aprašą atitinkamomis nuostatomis.	2018 m. IV kv. kv. 2018 m. I kv. kv.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Priemonės	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			3.3. Papildyti Nutarimą pareiga viešojo sektoriaus subjektams į strateginius veiklos planus ar kitus planavimo dokumentus įtraukti duomenų atvėrimo pažangos vertinimą ir jo rezultatus pateikti Susisiekimo ministerijai. 3.4. Įvertinti poreikį atlikti nepriklausomą atvirų duomenų poveikio įvertinimą.	2017 m. IV ketv. 2017 m. IV ketv.
Siekiant suderinto duomenų atvėrimo politikos formavimo ir įgyvendinimo, nustatant duomenų atvėrimo poreikį ir prioritetus:				
4.	suderinti Susisiekimo, Žemės ūkio ir Švietimo ir mokslo ministerijų duomenų atvėrimo koordinavimo atsakomybių ribas;	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	4.1. Patikslinti SDT funkcijas.	2018 m. I ketv. 2019 m. IV ketv.
5.	nustatyti atsakomybę už politikos įgyvendinimą ir identifikuoti Ūkio, Vidaus reikalų, Teisingumo ministerijų, Vyriausiojo ir įstaigų duomenų valdymo įgaliojimų funkcijas duomenų atvėrimo srityje;	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	4.2. Papildyti SDT kitomis suinteresuotomis institucijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis. 4.3. Patikslinti Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymą ir peržiūrėti valstybės informacinių išteklių valdytojo, tvarkytojo, duomenų valdymo įgaliojimo funkcijas.	
6.	įtraukti į duomenų atvėrimo politikos formavimą ir įgyvendinimą viešojo sektoriaus ir nevyriausybinių suinteresuotų šalių ekspertus;	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu		
7.	užtikrinti atlyginimo už duomenų teikimą priežiūrą.	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	Nustatyti instituciją ir jos funkcijas dėl atlyginimo už duomenų teikimo priežiūrą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl atlyginimo už dokumentų, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registruoti pateiktus duomenis ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis aprašo patvirtinimo“.	2017 m. I ketv.
Siekiant užtikrinti pakankamą atvirų duomenų mastą, efektyviau panaudoti turimą technologinę infrastruktūrą ir užtikrinti, kad visuomenė kuo greičiau (iki atvirų duomenų portalo sukūrimo) pajustų duomenų atvėrimo naudą:				
8.	nustatyti reikalavimus ir terminus viešojo sektoriaus subjektams, iki kada turi būti atlikta turimų duomenų inventorizacija ir pateikti jos rezultatai;	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	Papildyti Nutarimą ir nustatyti pareigą viešojo sektoriaus subjektams į strateginius veiklos planus ar kitus planavimo dokumentus įtraukti reikalavimus ir terminus atlikti turimų duomenų įvertinimą ir pateikti SDT jos rezultatus (informacija apie šiuos rezultatus bus viešinama kartu su SDT protokolais).	2017 m. IV ketv.
9.	inventorizavus neatvertus prioritetinius viešojo sektoriaus duomenis, įpareigoti skelbti juos atvirais formatais, užtikrinant galimybę perkelti juos į kuriamą duomenų atvėrimo portalą;	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	Papildyti Nutarimą punktu, kuriame nustatyti pareigą viešojo sektoriaus subjektams į strateginius veiklos planus ar kitus planavimo dokumentus įtraukti priemones ir terminus skelbti prioritetinius viešojo sektoriaus duomenis Informacijos rinkmenų sąrašė (toliau – IRS) atvirais formatais, užtikrinant	2017 m. IV ketv.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Priemonės	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			galimybę perkelti juos į kuriamą duomenų atvėrimo portalą.	
10.	užtikrinti nuolatinę Informacijos rinkmenų sąrašę skelbiamų duomenų kokybės kontrolę.	IVPK	Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. liepos 12 d. įsakymą Nr. T-65 „Dėl Informacijos rinkmenų sąrašo nuostatų patvirtinimo“ papildyti punktu, kuriame nustatyti pareigą IVPK parengti IRS skelbiamų informacijos rinkmenų duomenų kokybės automatinio tikrinimo priemones.	2017 m. II ketv.
Siekiant, kad duomenų atvėrimo reikalavimų rinkinys būtų išsamus pagal jų aprėptį, nebūtų ribojimų ir atitiktų tarptautines šios srities valdymo gerąsias praktikas:				
11.	parengti duomenims atverti (duomenų rinkmenų sudarymo, licencijavimo, atlyginimo už duomenų teikimą ir jų teikimo portalui ir kt.) reikalingus teisės aktus;	Susisiekimo ministerija	11.1. Papildyti Nutarimą ir numatyti, kad viešojo sektoriaus subjektai, atverdami duomenis, privalo vadovautis SM nustatytomis duomenų atvėrimo rekomendacijomis. 11.2. Parengti ir patvirtinti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymą „Dėl Atvirų duomenų portalo informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.	2017 m. IV ketv. 2017 m. III ketv.
12.	papildyti rekomendacijas, išaiškinimais, t. y. detalizuoti duomenų rinkmenų sudarymo ir atvėrimo procesą ir būtinus etapus, užtikrinančius kokybišką atvėrimą.	Susisiekimo ministerija	11.3. Papildyti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2016 m. liepos 20 d. įsakymą Nr. 3-245(1.5E) „Dėl Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo rekomendacijų patvirtinimo“.	2018 m. IV ketv.
Siekiant užtikrinti, kad būtų kryptingai skiriamas finansavimas duomenims atverti, kad reguliavimas neribotų ir skatintų viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą:				
13.	įvertinus nemokamo viešojo sektoriaus duomenų teikimo poveikį ir naudą, nustatyti finansavimo (licencijavimo) modelį, kuris įtvirtintų Lietuvai tinkamiausią viešojo sektoriaus turimų duomenų teikimo apmokestinimo principą bei užtikrintų sąnaudų, kai duomenys teikiami neatlygintinai, kompensavimo pagrįstumą;	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	Parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl atlyginimo už dokumentų, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registruoti pateiktus duomenis ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis aprašo patvirtinimo“ pakeitimą ir nustatyti finansavimo (licencijavimo) modelį, kuris įtvirtintų Lietuvai tinkamiausią viešojo sektoriaus turimų duomenų teikimo pakartotiniam naudojimui principą bei užtikrintų sąnaudų, kai duomenys teikiami neatlygintinai, kompensavimo mechanizmą.	2019 m. II ketv.
14.	peržiūrėti atlyginimo už duomenų teikimą apskaičiavimo tvarką ir nustatyti skaidrius ir objektyvius atlyginimo už duomenų teikimą apskaičiavimo kriterijus, kurie leistų tinkamai apskaičiuoti duomenų teikimo sąnaudas ir pajamas;	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	14.1. Įpareigoti ministerijas, kurių valdymo srityje yra valstybės informaciniai išteklių, kurių duomenys teikiami už atlyginimą, pagal ABC metodiką parengti duomenų teikimo sąnaudų apskaitą ir pateikti Susisiekimo ministerijai kartu su informacija apie valstybės informacinių išteklių tvarkytojų patirtas duomenų teikimo sąnaudas už 2015 metus. 14.2. Parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl atlyginimo už	2017 sausio 31 d. 2017 m. I ketv.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Priemonės	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			dokumentų, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registru pateiktus duomenis ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis aprašo patvirtinimo“ pakeitimą ir nustatyti atlyginimo už duomenų teikimą apskaičiavimo taisyklės, kurios leistų tinkamai apskaičiuoti duomenų teikimo sąnaudas ir pajamas, taip pat apmokėjimo už pateiktus duomenis tvarką.	
15.	užtikrinti, kad atlyginimo už duomenų teikimą dydis būtų periodiškai peržiūrimas ir koreguojamas atsižvelgiant į faktinę situaciją.	Vyriausybė Susisiekimo ministerijos teikimu	15. Parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl atlyginimo už dokumentų, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registru pateiktus duomenis ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis aprašo patvirtinimo“ pakeitimą ir nustatyti: 15.1. pareigą valdytojams periodiškai peržiūrėti duomenų teikimo dydžius; 15.2. kad ministerijos, valdančios registrus ir IS ne rečiau kaip kas 2 metus peržiūri ir teikia informaciją su pasiūlymais dėl atlyginimo už duomenų teikimą tvarkos tobulinimo Susisiekimo ministerijai ir institucijai, kuri vykdyt atlyginimo už duomenų teikimą priežiūrą.	2017 m. I ketv.
Siekiant užtikrinti viešojo sektoriaus įstaigų pasirengimą atverti turimus duomenis, tinkamą šios srities teisės aktų ir metodinių reikalavimų praktinį taikymą:				
16.	organizuoti mokymus paklausiausius duomenų rinkinius turinčioms įstaigoms (įtraukiant ir savivaldybių įstaigas), kad būtų patobulintos jų žinios apie atvirus duomenis ir jų teikiama naudą.	Susisiekimo ministerija IVPK	16.1 Parengti nuotolinio mokymo medžiagą. 16.2. Parengti mokymo planą ir organizuoti mokymus viešojo sektoriaus įstaigų, įskaitant savivaldybių, specialistams.	2018 m. I ketv. 2018 m. IV ketv.
Siekiant efektyviau valdyti duomenų atvėrimo paklausos ir pasiūlos procesus ir nekartoti techninės infrastruktūros kūrimo klaidų:				
17.	kuriant naują duomenų atvėrimo technologinį sprendimą (portalą), techninėje specifikacijoje numatyti, kad bus įdiegtos gerosios praktikos rekomenduojamos grįžtamojo ryšio gavimo, atvėrimo kokybės (kiekybės) gerinimo, inventorizacijos ir stebėsenos funkcijos.	Susisiekimo ministerija IVPK	Patvirtinti techninę specifikaciją, kuri užtikrintų šių portalo galimybių įgyvendinimą.	2018 m. II ketv.

Šaltinis: Valstybės kontrolė

Už rekomendacijų įgyvendinimą atsakingi asmenys:

Daiva Kirkilaitė-Chetcuti, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento Informacinės visuomenės skyriaus vedėja, tel. 8-706-63871, el. p. daiva.chetcuti@lv.lt;

Petras Jakavonis, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos Informacinės visuomenės politikos departamento direktorius, tel. 8-5-2393944, el. p. petras.jakavonis@sumin.lt;

Kęstutis Andrijauskas, Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus pavaduotojas, tel. 8-693-63852, el. p. kestutis.andrijauskas@ivpk.lt.

Pagrindiniai audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

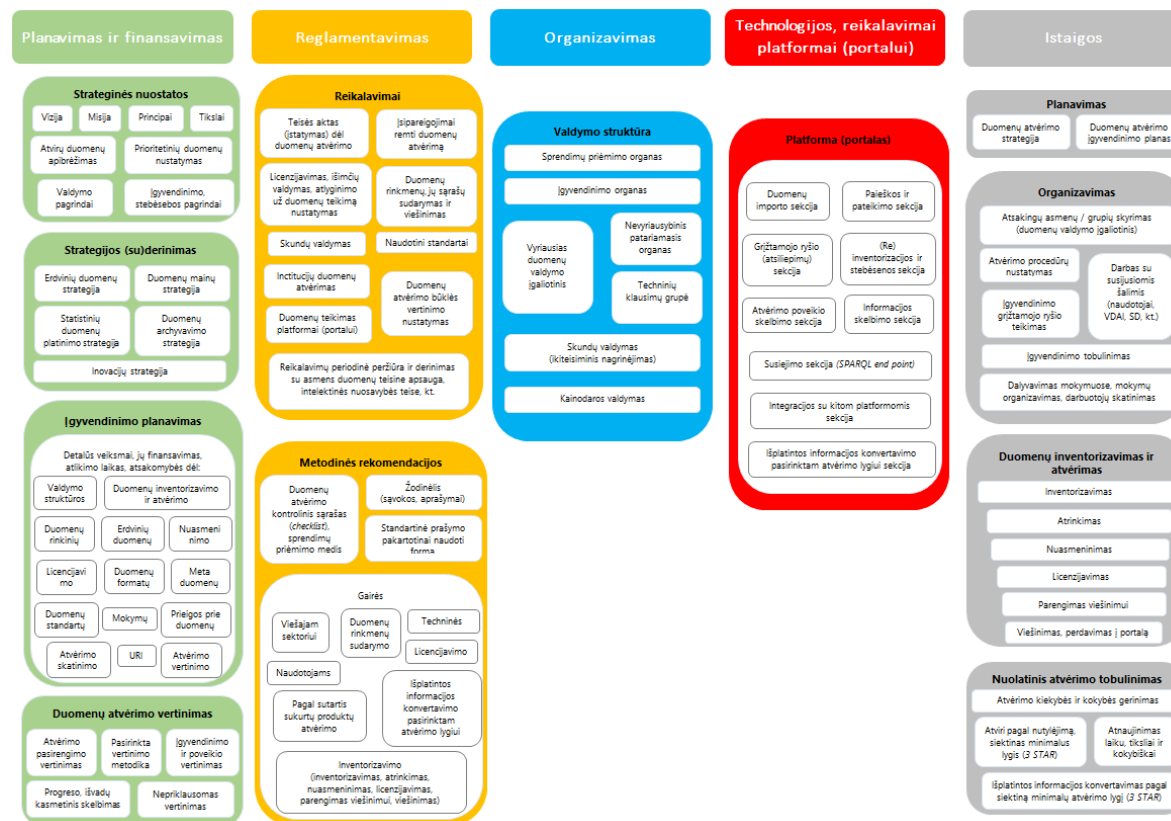
Nr.	Metodas	Tiksiai
1.	<p><i>Dokumentų peržiūra.</i> Nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ strateginius planavimo dokumentus ir su jais susijusius dokumentus (ES strategija „Europa 2020“; valstybės pažangos strategija; Nacionalinė pažangos programa; Lietuvos informacinės visuomenės plėtros ir Viešojo valdymo tobulinimo programos ir veiklos planai; Atviros Vyriausybės veiksmų planai; Vyriausybės programa ir įgyvendinimo prioritetai; Seimo Informacinės plėtros komiteto ir Vyriausybės posėdžio, kuriuose buvo svarstomi klausimai dėl duomenų atvėrimo, protokolai; Ministro Pirmininko pavedimai, Vyriausybės kanceliarijos raštai ir institucijų atsakymai; institucijų strateginiai dokumentai, veiklos ir stebėsenos rezultatų ataskaitos; pasiūlymai dėl ES lėšomis finansuojamų projektų); ▪ Lietuvos ir ES teisės aktus, rengiamus teisės aktų projektus ir su jais susijusius dokumentus (TGI, VIIV), susiję įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai, Direktyva, Atnaujinta direktyva, teisės aktų derinimo dokumentai, išvados, darbo grupių narių, ekspertų pastabos, LINESIS pažeidimo tyrimo dokumentai, institucijų nuostatai, kt.); ▪ Lietuvoje atliktų tyrimų medžiagą (2007 m. viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo poreikio ir prieigos galimybių įvertinimo tyrimas; 2013 m. atvirų duomenų įgyvendinimo Lietuvoje galimybių studija; 2015 m. galimybių tyrimo, skirto atvirų duomenų iniciatyvos įgyvendinimo Lietuvoje architektūros modeliui apibrėžti, ataskaita); ▪ dokumentus, susijusius su esama technologine aplinka (IRS specifikacija, nuostatai, duomenų teikimo taisyklės, Lietuvos erdvinės informacijos portalo dokumentacija); ▪ kitus įstaigų pateiktus papildomus dokumentus (strateginiai dokumentai, įsakymai, tvarkos, pareigybių aprašymai, informacija apie pasirašytas duomenų teikimo sutartis, duomenų teikimo atlyginimo dydžius, gautas pajamas ir patirtas sąnaudas, raštai, kt.). 	<p>Išanalizuoti:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ kokie su viešojo sektoriaus duomenų atvėrimu susiję planavimo dokumentai parengti (atnaujinti); kiek yra numatytais terminais įgyvendintų numatytos apimties planavimo dokumentų priemonių ir uždavinių; kiek planavimo dokumentų turinys atitinka šios srities gerosios praktikos rekomendacijas; □ ar sukurta viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo stebėsenos sistema, fiksuojama ir skelbiama duomenų atvėrimo būklės statistika, vykdoma visų planavimo dokumentų, susijusių su duomenų atvėrimu, įgyvendinimo kontrolė, ar vertinami įgyvendinti dokumentai; ar strateginio planavimo dokumentuose nustatyti rodikliai yra aiškūs ir pamatuojami, atitinka gerąją praktiką; □ ar valstybės mastu yra nustatyti viešojo sektoriaus duomenims atverti taikytini reikalavimai; ar šie reikalavimai aktualūs ir atitinka ES reikalavimus; ar atlikti teisės aktuose nustatytų ribojimų vertinimai, ar tie ribojimai panaikinti; □ ar nustatytos duomenų atvėrimo dalyvių atsakomybės atitinka gerąją praktiką, ar funkcijos tinkamai paskirstytos; □ ar parengti metodiniai dokumentai (rekomendacijos), skirti viešojo sektoriaus įstaigoms praktiniam duomenų atvėrimui palengvinti, atitinka gerosios praktikos rekomenduojamą turinį; □ ar technologinė aplinka palengvina viešojo sektoriaus įstaigoms praktinį duomenų atvėrimo procesą ir atitinka gerosios praktikos rekomendacijas.
2.	<p><i>Pokalbiai su atstovais šių institucijų:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos; ▪ Lietuvos Respublikos susisiekimo, teisingumo, žemės ūkio ir vidaus reikalų ministerijų; ▪ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie SM; ▪ Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos; ▪ Lietuvos konkurencijos tarybos; ▪ Lietuvos mokslo tarybos; ▪ Vilniaus miesto savivaldybės administracijos; ▪ VŠĮ „Versli Lietuva“; ▪ „Transparency International“ Lietuvos skyriaus; ▪ asociacijos INFOBALT, <p>ir kitais atvirų duomenų iniciatyvose dalyvavusiais specialistais. Tyrimo metu pagal prioritetines sritis, kuriose rekomenduojama atverti duomenis, atrinkome 19 viešojo sektoriaus įstaigų, kurios</p>	<p>Įvertinti:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimo problemas, kokios vykdomos ir planuojamos įgyvendinti duomenų atvėrimo priemonės, kokia jų įgyvendinimo būklė; □ susijusių subjektų įsitraukimą ir dalyvavimą formuojant duomenų atvėrimo politiką; □ viešojo sektoriaus institucijų pasirengimą atverti duomenis pakartotinai naudoti, kiek jų laikosi duomenų atvėrimo gerosios praktikos rekomendacijų; □ kokia praktiką institucijos taiko atverdamos ir apmokestindamos duomenis; □ ar pakanka duomenų atvėrimo metodinių dokumentų, mokymų, informacijos apie duomenų atvėrimo naudą sklaidos.

Nr.	Metodas	Tikslai
	tvarko duomenų rinkinius, ir darėme šių institucijų atstovų apklausą pagal sudarytus klausimynus. Apklausti atstovai šių institucijų: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos; ▪ Statistikos departamento; ▪ Valstybės tarnybos departamento; ▪ Vyriausiosios rinkimų komisijos; ▪ Viešųjų pirkimų tarnybos; ▪ Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie AM; ▪ Nacionalinės žemės tarybos; ▪ Generalinės miškų urėdijos; ▪ Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos; ▪ Aplinkos apsaugos agentūros; ▪ Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie SM; ▪ Valstybinės geležinkelio inspekcijos; ▪ Valstybinės mokesčių inspekcijos; ▪ Valstybinės ligonių kasos; ▪ Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie FM; ▪ VĮ „GIS–Centras“; ▪ VĮ Registrų centro; ▪ VĮ „Regitra“; ▪ VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro. 	
3.	<i>Duomenų (informacijos) analizė:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ atlikta duomenų atvėrimo Lietuvoje analizė; ▪ apibendrinta ir išanalizuota 19 institucijų atstovų apklausos metu pateikta informacija; ▪ išanalizuota viešojo sektoriaus institucijų IRS pateikiama informacija apie turimus duomenų rinkinius ir institucijų svetainėse pateikiami duomenys; ▪ išanalizuota institucijose taikoma atlyginimo dydžių už duomenų teikimą apskaičiavimo ir jų peržiūros praktika; ▪ išanalizuoti apskaičiuotų įkainių derinimo su Konkurencijos taryba duomenys. 	Įvertinti: <ul style="list-style-type: none"> ☐ kokia eiga buvo įgyvendinama duomenų atvėrimo iniciatyva Lietuvoje; ☐ kaip institucijos pasirengusios įgyvendinti atvirų duomenų iniciatyvą, kokių problemų joms kyla; ☐ kokia dalis viešojo sektoriaus institucijų teikia duomenis į IRS, ar teikiama informacija apie turimus duomenų rinkinius yra kokybiška; ☐ ar yra atlyginimo už duomenų teikimą dydžių apskaičiavimo praktikos skirtumų tarp institucijų, kiek detalai yra aprašyti sąnaudų ir įkainių apskaičiavimo reikalavimai; ☐ ar apskaičiuoti duomenų teikimo įkainiai buvo derinti su Konkurencijos tarnyba.
4.	<i>Užsienio šalių (Airija, Australija, Belgija, Danija, Jungtinė Karalystė, Jungtinės Amerikos Valstijos, Kataras, Norvegija, Olandija) praktikos analizė ir Europos Komisijos iniciatyvų atvirų duomenų srityje, ekspertinių grupių rekomendacijų ir siūlymų kitoms valstybėms analizė. Tarptautinės praktikos analizė:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Group of Eight (G8); ▪ Open Government Partnership (OGP); ▪ The World Wide Web Consortium (W3C); ▪ Data on the Web Best Practices (W3); ▪ The Open Data Research (ODRC); ▪ Exploring the Emerging Impacts of Open Data in Development Countries (ODDC); ▪ Open data barometer; ▪ Open Government Data (The Organisation for Economic Co-operation and Development OECD). 	Nustatyti kitose šalyse sėkmingai įgyvendinamus duomenų atvėrimo praktikos pavyzdžius ir vertinimo kriterijus, kurie leistų įvertinti Lietuvos viešojo sektoriaus turimų duomenų atvėrimo būklę.

Šaltinis: Valstybės kontrolė.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar užtikrinamas viešojo sektoriaus
 turimų duomenų atvėrimas“
 3 priedas

Atvirų duomenų sistemos elementai pagal gerąją praktiką¹¹¹

¹¹¹ Pagal Didžiosios Britanijos ir Airijos metodikų siūlomą duomenų atvėrimo praktiką iš viso apibendrinta ir išanalizuota 19 metodikų (10 užsienio šalių, ES ir kt.).

Pagrindinių 2012–2018 m. duomenų atvėrimo priemonių (darbų) įgyvendinimas

Metai	Šaltinis	Eil. Nr.	Pagrindinės priemonės (darbai)	Igyvendinimo būklė
2012–2013	Seimo Informacinės visuomenės plėtros komiteto 2013-05-15 rezoliucija	1.	Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą ir jų pakartotinį naudojimą paskelbti strategine informacinės visuomenės plėtros kryptimi 2013–2016 metais.	✓
		2.	Per kiek įmanoma trumpesnį laiką parengti ir pateikti Seimui svarstyti įstatymų pataisais, kurios užtikrintų viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą ir jų pakartotinį naudojimą.	✗
		3.	Apvarstyti galimybę nuo 2014 metų skirti dalinį finansavimą iš ES struktūrinių fondų „Didžiųjų duomenų“ („Big data“) sprendimams įgyvendinti Lietuvoje.	✓
		4.	Parengti viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo priemonių planą ir su juo supažindinti Seimo Informacinės visuomenės plėtros komitetą.	✗
		5.	Paskirti reguliuojančiąją instituciją, kuri nuolat spręstų pakartotinai naudoti skirtų viešojo sektoriaus duomenų teikėjų ir gavėjų ginčus ir konfliktus.	✗
		6.	Pavesti valstybės institucijoms kaupti duomenis, atlikti tvarkomų viešųjų duomenų auditą, kad būtų atskirti viešieji duomenys, tinkami pakartotinai naudoti.	✗
	Atviros Vyriausybės partnerystės iniciatyvos veiksmų planas (2012–2013 m.); Viešo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programa	7.	Nustatyti neviešinamos informacijos apimtis ir priežastis.	✗
		8.	Nustatyti, kokios informacijos trūksta visuomenei ir koku būdu bei forma visuomenei būtų priimtina ją gauti.	✗
	Viešo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programos 2013–2015 m. veiksmų planas	9.	Dedamos pastangos, kad visuomenei būtų skelbiama atsižvelgiant į turinį apibendrinta ir atitinkamai susisteminta informacija.	✗✓
		10.	Parengti viešojo valdymo institucijų turimos informacijos viešinimo visuomenei politikos koncepciją.	✗
	Vyriausybės 2012-12-10 pasitarimas dėl atvirų duomenų; Valstybės pažangos strategijos 2030 m. įgyvendinimo pažangos darbų sąrašas; Vyriausybės 2012–2016 m. programos prioritetinės priemonės	11.	Parengti atvirų duomenų galimybių studiją.	✓
		12.	Teikti informaciją IRS, užtikrinti, kad informacija būtų atnaujinama, padarius pakeitimus valstybės institucijų ir įstaigų elektroniniu būdu tvarkomose informacijos rinkmenose.	✗
		13.	Atnaujinti informacijos rinkmenų sąrašo nuostatus ir Duomenų informacijos rinkmenų sąrašui pateikimo taisykles, numatant duomenų aprašymą atributų lygiu ir nurodant, kurie duomenys gali būti skelbiami viešai, kurie – ir dėl kokių priežasčių.	✗
		14.	Suteikti galimybę ir privatiems asmenims gauti duomenis per Viešojo administravimo institucijų informacinių sistemų interoperabilumo sistemą.	✗
		15.	Užtikrinti, kad informacija apie valstybės institucijų tvarkomas informacijos rinkmenas būtų aiški ir lengvai prieinama.	✗

Metai	Šaltinis	Eil. Nr.	Pagrindinės priemonės (darbai)	Įgyvendinimo būklė	
2012–2013		16.	Užtikrinti, kad būtų suteiktos galimybės visuomenei ir verslui pareikšti nuomonę apie atskirų rinkmenų aktualumą ir pageidaujamą formatą.	 	
		17.	Rengiant viešojo valdymo institucijų turimos informacijos viešinimo visuomenei politikos koncepciją ir kuriant jos įgyvendinimo koordinavimo priemones, atsižvelgti į atvirų duomenų galimybių studijos išvadas.		
		18.	Parengti tipinę atvirąją viešojo sektoriaus informacijos panaudojimo licenciją, kurią būtų rekomenduojama taikyti valstybės institucijų viešai skelbiamai informacijai ir duomenims.		
		19.	Išnagrinėti, kokiais atvejais valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, ūkio subjektai ir privatūs asmenys patiria nepagrįstų suvaržymų naudodamiesi viešai paskelbtais duomenimis ir juos platindami, ir parengti pasiūlymus, kaip užtikrinti, kad šių suvaržymų būtų išvengta.		
2014–2015	Atviros Vyriausybės partnerystės iniciatyvos veiksmų planas (2014–2015); Vyriausybės 2014 ir 2015 m. veiklos prioritetai	20.	Parengti atvirų duomenų teikimo modelį.	 	
		21.	Viešojo valdymo institucijoms parengti gaires, kuriose būtų apibrėžta atvirų duomenų sąvoka, nustatyti duomenų atvėrimo sąlygos ir būdai.		
	22.	Pateikti rekomendacijas valstybės institucijoms ir įstaigoms, rengiančioms investicijų projektus, kuriais kuriamos ar modifikuojamos informacinės sistemos, numatyti, kaip pritaikyti IS teikti duomenis atviraus formatais.			
	Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 programos 2013–2015 m. veiksmų planas	23.	Sukurti elektronines priemones, kurios leistų suvienodinti visuomenei aktualios informacijos apie Vyriausybei atskaitingų įstaigų veiklą pateikimą internetinėje erdvėje ir joje teikti elektroninės demokratijos paslaugas.		
		24.	Sukurti elektronines paslaugas dalyvaujamosios demokratijos plėtrai teisėkūroje.		
		25.	Sukurti elektronines priemones, leidžiančias sustiprinti Vyriausybės ir visuomenės sąveiką, pasiekti geresnį visuomenės informuotumą ir stiprinti bendradarbiavimą.	 	
2016–2018	Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 m. programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ tarpinstitucinis planas; Vyriausybės 2016 m. veiklos prioritetai	26.	Sukurti atvirų duomenų sprendinius (Atvirų duomenų portalą).		
		27.	Įgyvendinti Lietuvos atvirų duomenų iniciatyvą.		
	Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programos 2016–2018 m. veiksmų planas	28.	Didinti viešojo administravimo sektoriaus veiklos skaidrumą, atskaitomybę, sprendimų priėmimo kokybę, perkeltiant Vyriausybės kanceliarijos, Vyriausybės įstaigų, ministerijų ir joms pavaldžių įstaigų veiklos informaciją į bendrą portalą „Mano Vyriausybė“.		
		Vyriausybės 2012–2016 m. programos prioritetinės priemonės	29.	Parengti viešojo sektoriaus duomenų ir informacijos naudojimo atvirąją licenciją.	
			30.	Atverti duomenis pakartotinai naudoti.	
Iš viso:		16	 – neįgyvendinta		
		5	 – įgyvendinta laiku		
		5	 – terminas nepasibaigęs		
		3	 – įgyvendinta iš dalies		
		1	 – įgyvendinta vėliau, negu numatyta		

Neparengti ar neatnaujinti teisės aktai

Nr.	Teisės aktas	Būklė	Pastabos
1.	Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymas (TGIĮ), 2000-01-11, Nr. VIII-1524	Aktuali nuo 2014-07-01 Neatitinka ES reikalavimų/ neatnaujintas	Pagrindinis dokumentas, kuriuo perkeliama Atnaujinta direktyva. Vėluojama parengti, turėjo būti atlikta iki 2015-07-18.
		Registruotas PROJEKTAS Nr. 15-1280 (8) , 2016-05-20 2016-10-11 Seimas priėmė įstatymo pakeitimo įstatymą Nr. XII-2666	Vyriausybės 2014 m. prioritetų 4.3.6 priemonės ir PWC LT architektūros modelio ir galimybių tyrimo įgyvendinimas: numatoma organizacinė struktūra, atviri el. formatai, atlyginimo pagrindai. Nustatoma: atlyginimo už dokumentų teikimą tvarka; atlyginimo už informacijos teikimą dydis ir atlyginimo mokėjimo tvarka; papildomų priemonių kūrimo ir mokėjimo už jas tvarka (priėmus VIIV); pakartotinio naudojimo plėtros kryptys, siektini rezultatai ir jų pasiekimo būdai; dokumentų teikimo informacinės aplinkos pritaikymo neįgalųjų poreikiams tvarka. Keičiami teisės aktai: LRVN 739, LRVN 480, IVPKĮ T-65, IVPKĮ T-50, LRVN 180 (priėmus VIIV). Vėluota parengti: turėjo galioti nuo 2016-07-01 (įstatymo pakeitimas įsigalios nuo 2017-04-01), įgyvendinamieji teisės aktai planuoti iki 2016-06-01 (atidėta iki 2017-03-31), IVPK atvirų duomenų portalas 2017-01-01 (atidėta iki 2018-01-01)
2.	Atlyginimo už dokumentų teikimą tvarka (atlyginimo už institucijų dokumentų teikimą dydžio apskaičiavimo tvarka)	TGIĮ siūlo nustatyti	Numatyta TGIĮ projekto 7 str. 1 d. 2 p., 10 str. 4 ir 5 p. (bibliotekos, muziejai, archyvai).
3.	Atlyginimo už dokumentų teikimą dydis ir atlyginimo mokėjimo tvarka	TGIĮ siūlo nustatyti	Numatyta TGIĮ projekto 11 str. 1 d.
4.	Prašymo gauti duomenis forma	TGIĮ siūlo nustatyti	Numatyta TGIĮ projekto 12 str. 1 d. Skelbti institucijos interneto svetainėje.
5.	Specialus leidimas (sutartis) pakartotinai naudoti dokumentus	TGIĮ siūlo nustatyti	Numatyta TGIĮ projekto 8 str. 7 d. Leidimas.
6.	Pakartotinio naudojimo plėtros kryptys, siektini rezultatai ir jų pasiekimo būdai	TGIĮ siūlo nustatyti	Numatyta TGIĮ projekto 7 str. 1 d.
7.	Dokumentų teikimo informacinės aplinkos pritaikymo neįgalųjų poreikiams tvarka	TGIĮ siūlo nustatyti	Numatyta TGIĮ projekto 16 str. 1 d. 3 p. Tvirtins Vyriausybė arba įgaliota institucija.

Nr.	Teisės aktas	Būklė	Pastabos
8.	Rekomenduojami dokumentų (dokumentų rinkinių) formatai ir standartai	TGIĮ siūlo nustatyti	Numatyta TGIĮ projekto 18 str. 1 d.
9.	Dokumentų rinkinių teikimo tvarka ir priemonės	TGIĮ siūlo nustatyti	Numatyta TGIĮ projekto 19 str. 3 d. ir 20 str. 5 p.
10.	Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo rekomendacijos , 2016-07-20, Nr. 3-245 (1.5E)	Aktuali nuo 2016-07-20	Nėra informacijos apie techninius reikalavimus, nedetalizuoti duomenų atvėrimo žingsniai.
11.	Rekomendacijos dėl atvirųjų elektroninių dokumentų standartų naudojimo teikiant viešąsias paslaugas gyventojams, valstybės institucijoms ir įstaigoms elektroninėmis priemonėmis keičiantis informacija , 2006-02-28, Nr. T-17	Aktuali nuo 2010-07-11 Neatnaujintas	Rekomenduojama naudoti atvuruosius elektroninių dokumentų standartus.
12.	Duomenų informacijos rinkmenų sąrašui pateikimo taisyklės , 2006-06-15, Nr. T-50	Aktuali nuo 2010-07-11 Neatnaujintas	Informacijos rinkmenų teikimo sąlygos ir tvarka.
13.	Informacijos rinkmenų sąrašo nuostatai , 2006-07-12, Nr. T-65	Aktuali nuo 2010-12-05 Neatnaujintas	IVPK sukauptos informacijos apie LT informacijos rinkmenas gavimo būdai.
14.	Registrų duomenų naudojimo leidimų (licencijų) taikymo taisyklės , 2006-12-29, Nr. T175	Aktuali nuo 2010-07-11 Neatnaujintas	Registrų duomenų naudojimo leidimų (licencijų) taikymo taisyklės ir forma.
15.	Bendrujų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašas , 2003-04-18, Nr. 480	Aktuali nuo 2016-07-01 Neatnaujintas Registruotas PROJEKTAS Nr. 15-10270 (4) , 2016-04-25	Nėra reikalavimo interneto svetainės struktūroje išskirti skyrius ar jų sritį kaip atvuruosius duomenis (pakartotinis informacijos naudojimas).
16.	Atlyginimo už valstybės registrų ir kadastrų duomenų teikimą dydžių nustatymo tvarkos aprašas , 2005-06-30, Nr. 739	Aktuali nuo 2006-11-05 Neatnaujintas	Detaliau trūkumai aptarti ataskaitos 2.2 poskyryje.
17.	Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas (VIIV) , 2011-12-5 Nr. IX-1807	Aktuali nuo 2015-05-01 Neatnaujintas / neatitinka ES reikalavimų Registruotas PROJEKTAS Nr. 15-1282 (8) , 2016-05-20 2016-10-11 priimtas 5, 6, 27 ir 43 str. pakeitimas Nr. XII-2668	Nuostatos dubliuojasi su TGIĮ, planuojama atnaujinti. TGIĮ projektas keičiamas, neliks pakartotinio naudojimo nuostatų (atvirumo principas ir pan.), VIISP valdytoju taps SM. Nustatoma: papildomų priemonių kūrimo ir mokėjimo už jas tvarka. Keičiama: LRVN 180. Vėluojama įgyvendinti, turėjo įsigalioti nuo 2016-07-01 (pakeitimas įsigalios nuo 2017-01-01), įgyvendinamieji teisės aktai parengti iki 2016-06-30 (iki 2016-12-31)
18.	Papildomų priemonių kūrimo ir mokėjimo už jas tvarka	TGIĮ siūlo nustatyti (priėmus VIIV)	Vėluojama parengti.

Nr.	Teisės aktas	Būklė	Pastabos
19.	Registru steigimo, kūrimo, reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašas, 2012-07-18, Nr. 881	Aktuali nuo 2012-07-25 Neatnaujintas	Nesiūloma keisti.
20.	Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašas, 2013-02-27, Nr. 180	Aktuali nuo 2013-03-03 Neatnaujintas	TGIĮ siūloma keisti (priėmus VIIV).
21.	Viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo sąlygų aprašas	Neparengtas PROJEKTAS, 2013-05-22	Pakartotinio naudojimo sąlygos ir tvarka, licencijos aprašymas.
22.	Leidimas pakartotinai panaudoti informaciją	Neparengtas PROJEKTAS, 2013-05-22	
23.	Valstybės informacinių sistemų gyvavimo ciklo valdymo metodika, 2014-02-25, Nr. T-29	Aktuali nuo 2015-04-01 Neatnaujintas	Reikalavimai aprašyti duomenų srautus, teiktinus duomenis ir duomenų grupes (informacijos rinkmenas), skirtas pakartotinai naudoti, duomenų gavimo, teikimo prieigos sutartys.
24.	Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos nuostatai, 2008-08-08, Nr. T-139 (2015-08-24, Nr. T-221)	Aktuali nuo 2015-08-26 Neatnaujintas	VIISP atvirų duomenų skelbimo priemonių paslauga ir duomenų rinkinių formavimas.

Šaltinis: Valstybės kontrolė